

Posvećeni vama za svako dobro

Izveštaj o održivom razvoju 2012.

**Dobro došli
na naš put
ka zdravijoj
i lepšoj
budućnosti!**

Poštovani,

Zadovoljstvo nam je da vam predstavimo prvi Izveštaj o održivom razvoju koji se odnosi na poslovanje naše kompanije Hemofarm a.d. Vršac u 2012. godini. Usaglašenost procesa izveštavanja sa smernicama Global Reporting Initiative-a kao i tačnost iznesenih informacija potvrdila je eksterna revizorska kuća KPMG d.o.o. Beograd, a procenjeni nivo koji je navedeni izveštaj ispunio prema standardima Global Reporting Initiative (G3.1) jeste B+. Ovo je najviši ostvareni nivo standarda u Srbiji i regionu zemalja na teritoriji bivše Jugoslavije.

Veoma smo ponosni što imamo priliku da vam prikažemo naše strateško opredeljenje da principe održivog razvoja ugradimo u sve segmente našeg poslovanja i na taj način obezbedimo kvalitetniji i zdraviji život, zaštitu životne sredine, kao i uspešan ekonomski, kulturni i socijalni razvoj.

Celokupni pristup poslovanju bazirali smo na naše četiri ključne vrednosti: brižnost, kvalitet, dostupnost i poverenje, a naš korporativni slogan je „Svako dobro!”. „Svako dobro” je potvrda poslovne filozofije kojom nastojimo da unapredimo kvalitet života i zdravlje ljudi.

Za više informacija o kompaniji Hemofarm posetite internet prezentaciju koja se nalazi na adresi www.hemofarm.com. Izuzetno nam je važno da čujemo i šta vi mislite pa nas možete kontaktirati i direktno, posredstvom elektronske pošte na adresu svakodobro@hemofarm.com.

svako dobro **Hemofarm**
član STADA grupe

Na fotografijama su prikazani zaposleni i proizvodni pogoni Hemofarma, a njihov autor je Nebojša Babić, Studio Orange; fotografije su nastale u novembru 2013.

Sadržaj

O izveštaju i Principima izveštavanja

Uvodna reč Odbora direktora Hemofarma... 05
Reč direktorke Komunikacija i održivog razvoja..... 08

O Kompaniji

- Proizvodni kompleksi	12
- Hemofarm u brojkama	13
- Hemofarm – kroz godine.....	14
- Misija	16
- Vizija	17
- Ključne vrednosti	18
- Komunikacija sa zainteresovanim stranama	20
- Članstvo	22
- Nagrade	23
- Upravljanje kompanijom	25
- Upravljačka struktura	28
- Vizija održivog razvoja	29

Ekonomski razvoj

- Najznačajniji finansijski pokazatelji	32
- Prihodi od prodaje	33
- Investicije	34
- Istraživanje i razvoj	35
- Proizvodnja	36
- Analiza i uključenost zaposlenih kao preduslov za napredak.....	37
- Pakovanje	39
- Skladištenje	40
- Kontrola kvaliteta	42
- Zaštita od falsifikovanja	44
- Kontrole dobavljača	45

Marketing i prodaja

- Marketing i prodaja	48
- Reklamiranje proizvoda	48
- Čuvanje podataka	49
- Prodaja	50
- Reklamacije	52
- Zadovoljstvo kupaca.....	53
- Stručna javnost	55
- Donacije	55

O Hemofarm Fondaciji

- Hemofarm Fondacija	58
- Doprinos okruženju.....	58
- Podrška kulturi	59
- Zdravstvo	60
- Zaštita životne sredine	62
- Mladi talenti.....	62
- Humanitarne aktivnosti.....	63
- Obrazovanje.....	63

Ljudski resursi

- Odnos prema zaposlenima.....	66
- Uprava, pravo na rad i opšti podaci.....	66
- Strateški ciljevi u oblasti upravljanja ljudskim resursima	68
- Sindikalna organizacija	69
- Programi za stimulaciju zaposlenih.....	70
- Kultura dijaloga i komunikacija unutar kompanije	71
- Briga o zdravlju zaposlenih.....	71
- Fond za prevenciju radne invalidnosti i rekreativni odmor zaposlenih.....	72
- Bezbednost i zdravlje na radu	74
- Briga o penzionisanim kolegama	75
- Edukacija zaposlenih	75

Zaštita životne sredine

- Zaštita životne sredine	78
- Upravljanje otpadom	79
- Emisije gasova	80
- Upravljanje vodom.....	81
- Energija.....	82
- O Izveštaju i principima izveštavanja.....	83

GRI Indikatori

- GRI Indikatori	88

Izveštaj nezavisnog revizora

- Izveštaj nezavisnog revizora.....	94

Kontakt podaci

Uvodna reč odbora direktora Hemofarma

Poštovani prijatelji,
partneri i kolege,

Hemofarm je kompanija sa tradicijom dugom 53 godine, ali istovremeno i inovativna kompanija koja vodi računa o društveno odgovornom i transparentnom poslovanju, a povrh svega brine o ljudima – zaposlenima, poslovnim partnerima, lokalnoj zajednici i sredini u kojoj posluje. Početak izveštavanja o održivom razvoju predstavlja nastavak kontinuiranih unapređenja koja naša kompanija beleži još od svog osnivanja.

Hemofarmov Izveštaj o održivom razvoju koji se nalazi pred vama ima dva izuzetno važna cilja. On je sa jedne strane putokaz kako usavršiti principe održivog razvoja i nastaviti sa njihovom doslednom primenom, dok sa druge zaposlenima, saradnicima, poslovnim partnerima i potrošačima omogućava dobru polaznu platformu za dijalog sa kompanijom, čija je svrha stvaranje uslova za ujednačen razvoj kompanije i njenog okruženja.

Prikazali smo šta je sve Hemofarm učinio tokom 2012. godine na realizaciji poslovnih ciljeva. Usvojili smo novi kolektivni ugovor, kojim su do-

**Uspešno i održivo
poslovanje ne
ogleđa se samo
u profitu, već i
u unapređenju
kvaliteta života
ljudi i društvenoj
odgovornosti
prema zajednici.**

datno poboljšana prava naših zaposlenih, razvili sistem direktnog snabdevanja apoteka, kako bi se unapredilo snabdevanje tržišta a lekovi postali dostupniji korisnicima, i proizveli više preparata nego ikada. Unapređivali smo i svoje sisteme kontrole kvaliteta, kako bi svi proizvodi bili apsolutno u službi zdravlja naših potrošača, ulagali u izgradnju primarnog prečištača otpadnih voda i izgradili skladišne objekte kojima je bezbednost podignuta na viši nivo.

Ovi rezultati nedvosmislena su potvrda strateškog opredeljenja Hemofarma da, osim konstantnog unapređenja poslovanja i velikog doprinosa ekonomskom razvoju, omogući bolje mesto za život lokalnim zajednicama u kojima posluje. Zato je u našem Izveštaju o održivom razvoju predstavljen i niz važnih aktivnosti koje preduzimamo kako bismo sprečili neželjene uticaje poslovanja po životnu sredinu.

Ponosni smo na dostignuća Hemofarma koja su ostvarena u 2012. godini. Nadamo se da ćemo u narednom izveštaju o održivom razvoju biti u prilici da podelimo još impresivnije rezultate našeg poslovanja, ali i brižnost koju ispoljavamo prema zajednici u kojoj poslujemo. Pozivamo sve da nam se pridruže na ovom putu ka zdravijoj i lepšoj budućnosti.

Svako dobro ☺

ODBOR DIREKTORA HEMOFARMA

**Početak
izveštavanja o
održivom razvoju
predstavlja
nastavak
kontinuiranih
unapređenja
koja naša
kompanija beleži
još od svog
osnivanja.**

Ronald Seeliger
predsednik i generalni direktor

Sonja Pejović
Tehničke operacije

Saša Ostojić
Marketing i prodaja

Dušan Milutinović
Finansije

Reč direktorke komunikacija i održivog razvoja

Uvereni smo da rast i razvoj kompanije mora da bude usko povezan sa doprinosom i unapređenjem okruženja i životne sredine.

Kao prva farmaceutska kompanija u Srbiji koja objavljuje Izveštaj o održivom razvoju, želja nam je da damo dobar primer društveno odgovornog poslovanja i tako podstaknemo i druge kompanije da pređu na ovakav poslovni model.

Lidersku poziciju Hemofarm potvrđuje, pre svega, visokim kvalitetom proizvoda, kao i primenom zahtevnih svetskih standarda u proizvodnji. Ovaj princip usavršavamo od osnivanja kompanije i kamen je temeljac svakog našeg proizvoda, projekta ili aktivnosti.

Hemofarmov Izveštaj o održivom razvoju, koji je pred vama, predstavlja nastavak naše posvećenosti unapređivanju poslovanja, ali i dugogodišnjih aktivnosti u domenu korporativne društvene odgovornosti i Hemofarm Fondacije. Čuvajući, razvijajući i čineći zajednicu u kojoj poslujemo boljim mestom za život, budućim generacijama omogućavamo kvalitetnije životno okruženje. Zato je ovo najbolji način da transparentno ukažemo na sve ključne društvene, ekonomske i ekološke izazove sa kojima se svakodnevno susrećemo.

Takođe, razvijamo se i kao kompanija koja je otvorena i spremna na dijalog sa svima, te koja taj dijalog kontinuirano unapređuje i uvažava u svakom segmentu svog poslovanja. Tako gradimo i održavamo ukazano poverenje.

Uvereni smo da rast i razvoj kompanije mora da bude usko povezan sa doprinosom i unapređenjem okruženja i životne sredine.

Opređenije ka održivom razvoju jeste i biće naš prioritet za dugoročno uspešno poslovanje.

Natalija Popović
direktorka komunikacija i
održivog razvoja

**Hemofarmov
Izveštaj o
održivom
razvoju, koji je
pred vama,
predstavlja
nastavak naše
posvećenosti
unapređivanju
poslovanja, ali i
dugogodišnjih
aktivnosti
u domenu
korporativne
društvene
odgovornosti
i Hemofarm
Fondacije.**

Posvećeni vama za svako dobro

Izveštaj o održivom razvoju 2012.

O kompaniji

O kompaniji

Hemofarm a.d. osnovan je 1. juna 1960. godine. Sedište kompanije je u Vršcu u ulici Beogradski put bb. Primarna delatnost Hemofarma je proizvodnja visokokvalitetnih, efikasnih, bezbednih i dostupnih generičkih farmaceutskih proizvoda primenom najsavremenijih tehnologija.

Hemofarm grupa ima fabrike u Vršcu, Podgorici, Šapcu i Banjaluci, pogon u Dubovcu, kao i laboratoriju u Temišvaru.

Proizvodni kompleks u Vršcu

Kompleks čine fabrika za proizvodnju čvrstih formi lekova na 12.000 m² puštena u rad 1996. godine, pogon sterilnih proizvoda, fabrika za proizvodnju injekcionih preparata na 5.000 m² puštena u rad 2003. godine i fabrika za proizvodnju infuzionih rastvora na 3.500 m² rekonstruisana 2009. godine.

Fabrika antibiotika u Dubovcu

Na proizvodni kompleks u Vršcu oslanja se fabrika u Dubovcu, upravo zbog predostrožnosti izmeštena na adekvatnu udaljenost od centralne proizvodnje. Pogon beta-laktamskih, ili drugačije poznatih kao penicilinskih antibiotika, otvoren je u Dubovcu 1994.

Fabrika u Podgorici

Hemomont u Podgorici počeo je sa radom 1994. kao fabrika za proizvodnju infuzionih rastvora, oftalmoloških preparata i cefalosporinskih antibiotika, i prva je farmaceutska fabrika u Crnoj Gori.

Fabrika u Šapcu

Akvizicijom nekadašnje Zorka Pharma-e, 2002. nastalo je preduzeće Hemofarm d.o.o. Šabac. Nakon implementacije Zorka Pharma-e u sistem Hemofarma, u sklopu investicionih ulaganja, izvršena je dogradnja i osavremenjena proizvodnja čvrstih, tečnih i polutečnih preparata.

Fabrika u Banjaluci

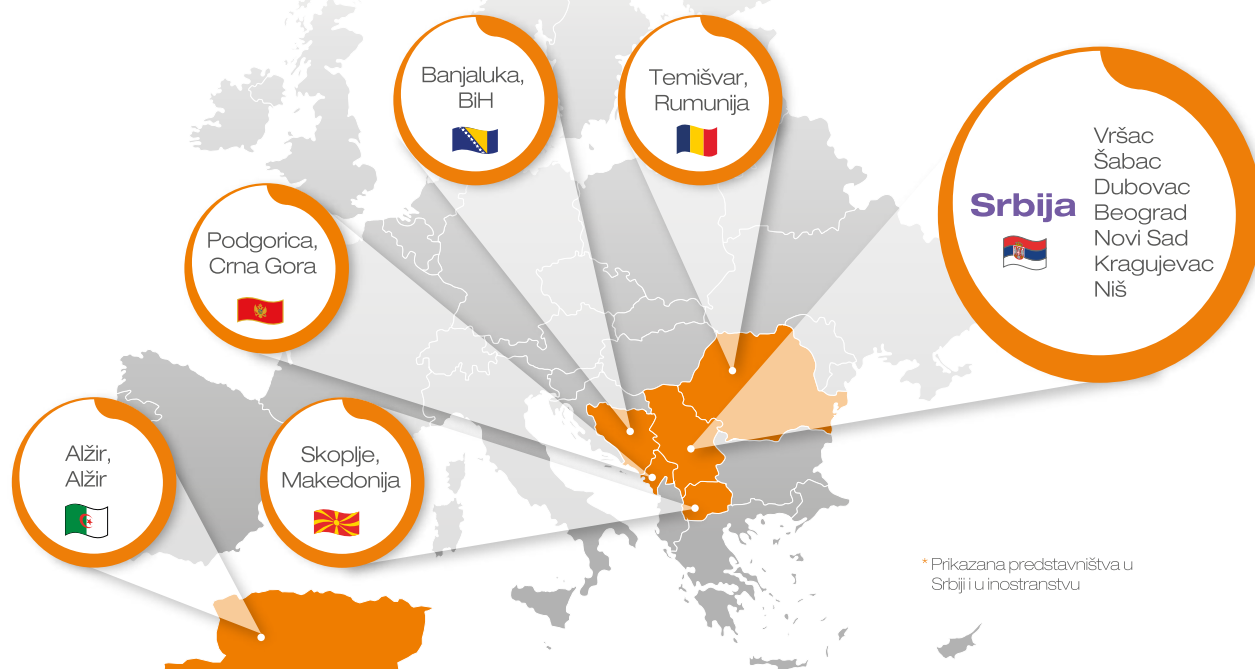
U Banjaluci je februara 2003. puštena u rad fabrika za proizvodnju čvrstih formi lekova na 3.300 m² čiji su kapaciteti posle pet godina povećani na 550 miliona tableta. Fabrika je koncipirana po svim principima i standardima dobre proizvođačke prakse i snabdevena opremom vrhunskih zapadnoevropskih proizvođača.

Osim sedišta u Vršcu, Hemofarm ima i registrovan ogranak matičnog društva u Beogradu. Pored njega, Hemofarm ima i više predstavništava u zemlji i to u - **Nišu**, **Novom Sadu** i **Kragujevcu**, kao i zavisno društvo u **Šapcu**. U inostranstvu Hemofarm ima zavisna društva - u **Makedoniji**, **Bosni i Hercegovini**, **Crnoj Gori**, **Rumuniji**, kao i predstavništvo u **Alžiru**.

Najvažnije prednosti Hemofarma su:

- motivisani stručni kadrovi orijentisani ka postizanju vrhunskih rezultata,
- tehnološka superiornost izražena primenom najsavremenijih tehnologija i visokih farmaceutskih standarda,
- zaokružen i savremen portfolio,
- upravljanje kvalitetom i sertifikacija kao potvrda kvaliteta,
- vrhunsko istraživanje i razvoj

Hemofarm grupa u zemlji i svetu

Poslovanje u zemljama Jugoistočne Evrope, EU, Bliskog istoka, razvijene Afrike i ZND.

Hemofarm u brojkama

VODEĆA FARMACEUTSKA KUĆA U SRBIJI OKO **20%** UDELA NA TRŽIŠTU.

2006. GODINE POSTAJE DEO NEMAČKE STADA GRUPE

NAJVEĆI IZVOZNIK LEKOVA U SRBIJI

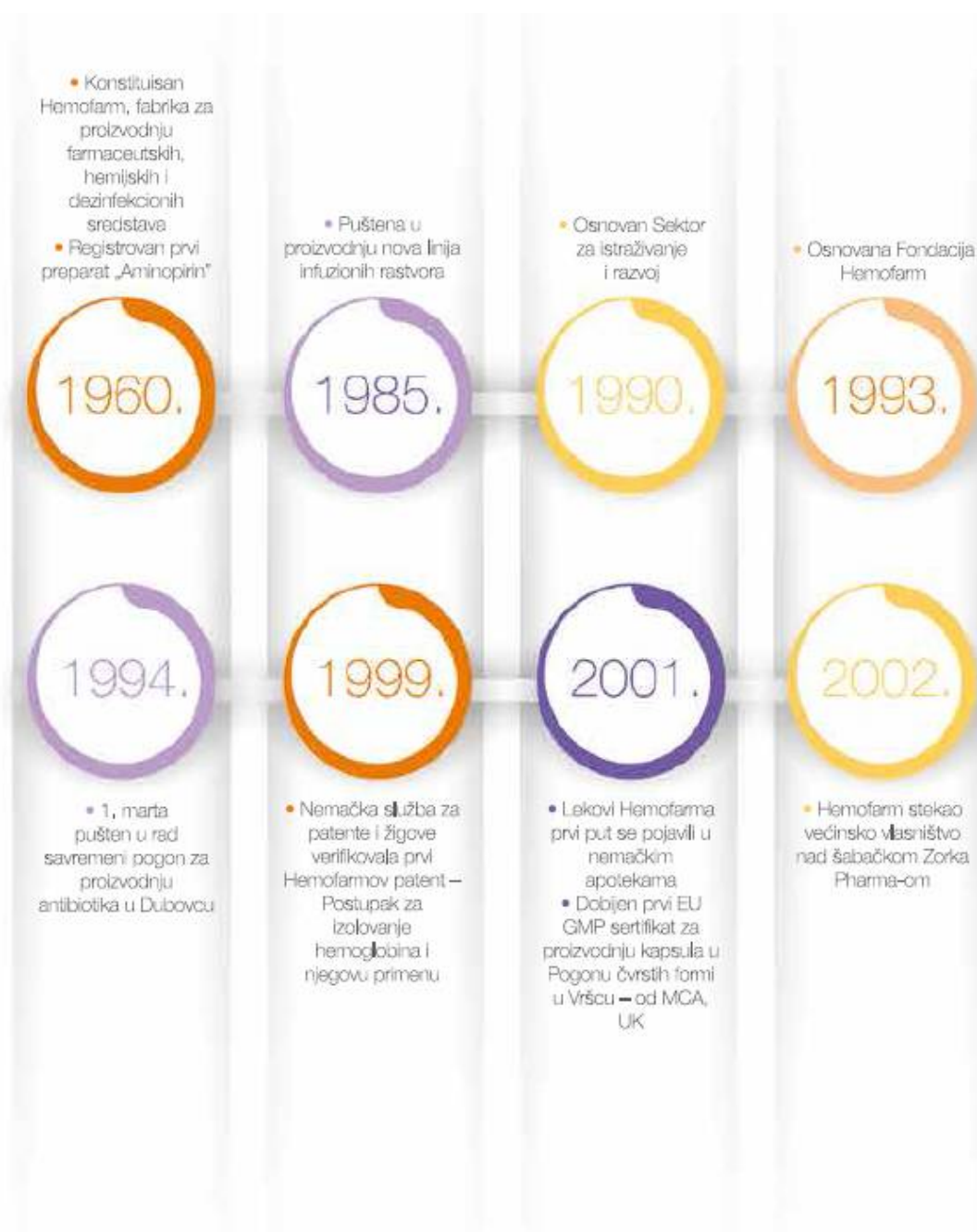
KOMPANIJA SA **1.682** ZAPOSLENIH

POVRŠINA POSLOVNOG I PROIZVODNOG PROSTORA JE VIŠE OD **80.000 m²**

POSLUJE U **30** DRŽAVA NA **3** KONTINENTA

3,3 MILIJARDE PROIZVEDENIH TABLETA U **2012.** GODINI

Hemofarm kroz godine

- 21. februara otvorena prva fabrika lekova u Republici Srpskoj, Hemofarm d.o.o. Banjaluka
- Puštena u rad Fabrika za sterilnu proizvodnju injekcionih preparata i završena rekonstrukcija pogona infuzionih rastvora
- Dobijen EU GMP sertifikat za proizvodnju čvrstih formi u Vršcu - od RP Darmstadt, Nemačka

- 18. maja prva isporuka metilprednizolona krenula put SAD, preko luke u Hamburgu

- U septembru otvoren novi pogon Zorka Pharma-e za proizvodnju sirupa, masti, solucija i supozitorija i završena adaptacija dela pogona za proizvodnju čvrstih formi lekova
- Dobijen EU GMP sertifikat za proizvodnju infuzionih rastvora u Vršcu - od RP Sachsen Anhalt, Nemačka

- Nagrada **MIRTUS** za korporativnu filantropiju u kategoriji „Doprinos u lokalnoj zajednici“

- 9. avgusta nemačka kompanija STADA zvanično postala većinski vlasnik Hemofarma
- Hemofarm d.o.o. Banjaluka dobio GMP sertifikat

- U sastavu preduzeća STADA Hemofarm S.R.L. u Temišvaru otvorena nova laboratorija na četiri nivoa, koja funkcioniše po EU standardima obezbeđenja i kontrole kvaliteta lekova
- Dobijen EU GMP sertifikat za Pogon sterilnih proizvoda u Vršcu za proizvodnju liofilizata - od GAA Hannover, Nemačka
- Dobijen EU GMP sertifikat za Hemomont za čvrste forme - od RP Darmstadt, Nemačka

- Dobijen EU GMP sertifikat za Pogon injekcionih proizvoda u Vršcu, za proizvodnju ampula - od RP Darmstadt, Nemačka
- Nagrada za korporativnu društvenu odgovornost od Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza (SIEPA)

- Hemofarm dobio nagradu „Najbolji Izvoznik 2012. godine“ koju Agencija za strana ulaganja i promociju izvoza Republike Srbije dodeljuje od 2004. godine
- Nacionalna nagrada Privredne komore Srbije za društveno odgovorno poslovanje
- Nagrada Privredne komore Vojvodine za doprinos ukupnom razvoju privrede Vojvodine i čitave Srbije

Misija

Naša misija je da svojim vrhunskim kvalitetom, dostupnošću, brigom za očuvanje i unapređenje zdravlja ulivamo sigurnost i poverenje.

Mi postizemo i dosežemo ono što drugi ne mogu. Svoju misiju ispunjavamo jer:

- približavamo lekove vrhunskog kvaliteta farmaceutima, lekarima, svim ljudima u Srbiji i na zapadnom Balkanu;
- stvaramo održive vrednosti kombinovanjem najkvalitetnijih proizvoda i usluga;
- odgovorno poslujemo nastojeći da budemo najbolji partner zdravstvenom sistemu, pacijentima, potrošačima, dobavljačima, institucijama, zaposlenima, svim sadašnjim i potencijalnim saradnicima.

Vizija

Hemofarm je vodeća generička farmaceutska kompanija u Srbiji i regionu čijem kvalitetu proizvoda se, već tradicionalno, veruje.

Upravo taj kvalitet predstavlja glavni imperativ koji se neguje u Hemofarmu i koji je prepoznala STADA grupa prilikom preuzimanja 2006. godine.

Gradeći ugled među kupcima, korisnicima i dobavljačima, Hemofarm nastoji da da doprinos učvršćivanju reputacije cele grupe, ali i njeno što bolje pozicioniranje u samom vrhu svetskih generičara.

Ključne vrednosti

Briga za zdravlje je naš prioritet, sa razumevanjem i poštovanjem vaših potreba, uz prevenciju i efikasnu terapiju. Brižnost uliva veru da će sve biti dobro.

Nastojimo da naši proizvodi po razumnoj ceni uvek budu nadohvat ruke svima, bilo gde i u bilo koje vreme. Biti dostupan znači da smo uvek tu za vas

Naš portfolio rezultat je neprestanog razvoja, praćenja najviših svetskih standarda, inovativnih tehnologija, posvećenog i profesionalnog tima, već više od 50 godina. Važan nam je kvalitet vašeg života!

Odgovornost, transparentnost, doslednost i pouzdanost odlike su našeg celokupnog poslovanja, a na temeljima poverenja gradimo čvrste i stabilne odnose. Poverenje dolazi jer ste sigurni da smo na vašoj strani.

Komunikacija sa zainteresovanim stranama

Stručnost i ekspertizu naših zaposlenih redovno stavljamo na raspolaganje državnim organima pri izradi ili modernizaciji zakonske regulative u oblasti farmaceutske industrije. Cilj ovog delovanja je postizanje najviših principa poslovanja, kao i usaglašavanje sa međunarodnim zakonodavstvom i EU stan-

dardima, kako bi se omogućio dalji razvoj domaće privrede. Tokom 2012. godine aktivno smo učestvovali u javnim raspravama o Zakonu o lekovima, Zakonu o trgovini, Zakonu o zdravstvenoj zaštiti i Zakonu o zdravstvenom osiguranju.

Hemofarm je u redovnom kontaktu i sa predstavnicima lokalnih samouprava u kojima poslujemo. Trudimo se da izgradimo i održimo poverenje i, kad god je to moguće, uskladimo interese svih zainteresovanih strana.

Kada su u pitanju naši potrošači, obezbeđeni su posebni kontakti za primanje sugestija i primedbi na kvalitet proizvoda, o čemu će više reči biti u nastavku Izveštaja, u delu koji se bavi bezbednošću proizvoda. Jednom godišnje, na rođendan naše kompanije, otvaramo vrata svojih proizvodnih pogona javnosti i omogućavamo građanima da nas posete i upoznaju se sa našim poslovanjem.

Sa potrošačima takođe komuniciramo i preko sredstava javnog informisanja koja su važan deo naših napora da se na tržištu pozicioniramo kao odgovorna kompanija u čiji se kvalitet proizvoda može pouzdati. Naša služba za odnose s javnošću otvorena je za upite novinara, a deluje proaktivno i sama obaveštava javnost o bitnim događajima unutar kompanije.

Korporativni veb portal (intranet) predstavlja najznačajniji kanal komunikacije sa zaposlenima. Posredstvom intraneta zaposleni se prateći vesti, video-zapise i fotografije redovno informišu o aktuelnostima unutar kompanije, kao i eksternim aktivnostima Hemofarma.

Korporativni časopis „Među nama” je interni Newsletter koji primaju svi zaposleni sa pristupom računaru, dok se za zaposlene u proizvodnji i Sektoru za održavanje, koji nemaju svakodnevni pristup računaru, štampa i postavlja na oglasne table unutar fabričkog kompleksa.

Na taj način želimo da svi zaposleni jednako budu informisani, ali i da se aktivno uključuju u izradu internog e-biltena dostavljajući Sektoru za komunikacije vesti o aktuelnosti unutar svakog sektora i pojedincima koji su se istakli svojim radom. Interni časopis izlazi kvartalno i sadrži najznačajnije informacije o dešavanjima unutar kompanije i zaposlenima.

Komunikacija sa medijima obavlja se preko Sektora za komunikacije koji stalnim aktivnostima neguje i unapređuje odnose sa predstavnicima medijskih kuća.

Davanjem proverenih, tačnih i transparentnih informacija o kompaniji, portfoliju i menadžmentu, sektor stalno radi na izgradnji partnerskih odnosa sa medijima. Sve veću pažnju posvećujemo i komunikaciji sa različitim ciljnim grupama posredstvom društvenih mreža i ostalih internet servisa kao što su Facebook, Youtube, Twitter itd.

Članstvo

Kompanija Hemofarm je članica sledećih organizacija:

Nemačko-srpsko privredno udruženje u Beogradu (DSW)

Nemačko-srpsko privredno udruženje u Beogradu (DSW) osnovala je krajem 2003. godine Nemačka privredna komora u Beogradu (DIHK) zajedno sa brojnim nemačkim preduzećima u Srbiji. DSW, sa više od 250 svojih članova, predstavlja najveće bilateralno privredno udruženje u Srbiji. Udruženje ujedno predstavlja interese i mrežu preduzeća aktivnih u bilateralnim poslovnim odnosima između Nemačke i Srbije i Crne Gore, te radi uz podršku predstavništva Nemačke privredne komore u svetski razgranatoj mreži nemačkih privrednih komora.

Savet stranih investitora (FIC)

Savet stranih investitora – FIC je poslovno udruženje organizovano da u potpunosti pomogne Srbiji u prihvatanju i negovanju tržišne ekonomije i uvođenju sistema evropskih vrednosti i standarda. Uzimajući aktivnu ulogu u procesu tranzicije, Savet doprinosi poboljšanju investicione klime u Srbiji, angažuje se u dijalogu sa zainteresovanim stranama izražavajući stav investitora.

Američka privredna komora u Srbiji

Američka privredna komora predstavlja neprofitnu organizaciju čiji je prevashodni cilj

uzajamna saradnja i prijateljstvo između Srbije i SAD na polju trgovine, ulaganja i ekonomskog razvoja.

Američka privredna komora doprinosi unapređenju i porastu domaćeg poslovanja, pogodnog za direktne strane investicije, i sveukupnom povećanju međunarodne trgovine i ekonomskog razvoja. Drugim rečima, ona omogućava postojećim kompanijama mogućnost širenja mreže, lobiranja, poslovne edukacije i partnerstva.

Delegacija nemačke privrede u Srbiji

Glavni zadatak Delegacije nemačke privrede u Srbiji jeste podrška nemačkim firmama prilikom stupanja na tržište, njegovog istraživanja i uspostavljanja poslovnih kontakata.

Nacionalna alijansa za ekonomski razvoj (NALED)

NALED je jedina poslovna asocijacija koja u svom članstvu okuplja predstavnike sva tri sektora društva – kompanije, opštine i nevladine organizacije, koji zajedno rade na poboljšanju uslova za lokalni ekonomski razvoj i poslovanje u Srbiji. Jedinственost NALED-a ne ogleda se samo u raznovrsnoj strukturi članova, već i u činjenici da je, osim članskog udruženja, NALED i organizacija civilnog društva (NVO).

Nagrade

Nagrade Hemofarma u 2012. godini

Nagrada „Najbolji izvoznik” od Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza Republike Srbije (SIEPA)

Hemofarm je u decembru dobio prestižnu nagradu „Najbolji izvoznik 2012” koju već osam godina dodeljuje SIEPA – Agencija za strana ulaganja i promociju izvoza Republike Srbije.

U obrazloženju žirija navodi se da je Hemofarm najveći izvoznik farmaceutskih proizvoda i najveći neto izvoznik Srbije u prvih devet meseci 2012. godine, sa izvozom od 120 miliona evra. Ovo je treća SIEPA nagrada za Hemofarm. Prvi put, nagradu za najboljeg izvoznika Hemofarm je dobio 2006, baš u godini kada je postao član STADA grupe. Drugu SIEPA nagradu, za osvojeno novo izvozno tržište, Hemofarm je dobio 2009.

Nacionalna nagrada Privredne komore Srbije za društveno odgovorno poslovanje

Hemofarm je, po oceni žirija, u kategoriji velikih privrednih društava osvojio prvu nagradu za društveno odgovorno poslovanje kao lider na domaćem farmaceutskom tržištu i najveći izvoznik lekova u 2012. godini.

Radi promocije i uspostavljanja principa i prakse društveno odgovornog poslovanja (DOP), u Privrednoj komori Srbije uručene su tradicionalne dvogodišnje nagrade za privredna društva koja, poslujući na teritoriji Republike Srbije, na najbolji način ostvaruju principe društvene odgovornosti. Ovu prestižnu nagradu nacionalna asocijacija srpske privrede dodeljuje od 2007. godine malim, srednjim i velikim privrednim društvima posvećenim ideji društveno odgovornog poslovanja.

Superbrands – nagrada za najbolji korporativni brend u farmaceutskoj kategoriji

Nakon detaljne analize Saveta Superbrandsa, koji čine vodeći eksperti iz oblasti marketinga, ekonomije i medija, Hemofarm je u aprilu dobio prvu nagradu za najbolji korporativni brend u kategoriji farmaceutske industrije.

Kriterijumi za dobijanje statusa Superbrands Srbije zasnovani su na tri glavne osobine brenda: prepoznatljivost i ugled, dugogodišnja doslednost i pouzdanost i korporativna društvena odgovornost.

Priznanje Privredne komore Vojvodine za doprinos razvoju privrede Vojvodine i Srbije

Hemofarm je ovogodišnji dobitnik nagrade Privredne komore Vojvodine za doprinos ukupnom razvoju privrede Vojvodine, a samim tim i čitave Srbije.

Nagrada Privredne komore Vojvodine dodeljena je jubilarni, 50. put. Predstavlja tradicionalno priznanje koje se dodeljuje od 1964. godine za značajna privredna ostvarenja privrednim društvima i pojedincima koji su u izuzetno teškim uslovima, ulažući ogromno zalaganje, znanje i sposobnost, ostvarili izvanredne rezultate u poslovanju.

Nagrada za bezbednost i zdravlje na radu

Hemofarm je dobio drugu nagradu za bezbednost i zaštitu na radu. Ovu nagradu Uprava za bezbednost i zaštitu na radu Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike Vlade Republike Srbije dodeljuje kompanijama sa više od 100 zaposlenih, pravnim licima, preduzetnicima i pojedincima povodom 28. aprila – Svetskog dana bezbednosti i zdravlja na radu.

Upravljanje kompanijom

Strateško opredeljenje Hemofarma jeste primena najbolje svetske prakse u svim poslovnim oblastima. Po uzoru na Organizaciju za ekonomsku saradnju i razvoj, kao i u skladu sa iskustvima i najboljom praksom u ovoj oblasti, Hemofarm je usvojio vlastite principe korporativnog upravljanja, koji zahtevaju primenu na svim nivoima u okviru kompanije. Cilj ovih principa jeste uvođenje dobrih poslovnih običaja i nezavisnosti, a sve s ciljem obezbeđivanja dugoročnog poslovnog razvoja. U pitanju su sledeći principi:

1. Princip zabrane korupcije i održavanja finansijskog integriteta

Niko od zaposlenih u Hemofarmu ne sme da, u vezi sa svojom poslovnom delatnošću, direktno ili indirektno, traži, prihvata, nudi ili odobrava lične koristi, osim onih koje se smatraju prigodnim poslovnim poklonima.

2. Princip saradnje sa pripadnicima stručnih krugova i sa njihovim institucijama

Zaposleni u Hemofarmu u obavezi su da održavaju kontinuiranu saradnju sa lekarima, apotekarima i ostalim pripadnicima stručne javnosti i njihovim institucijama i ustanovama, na način koji ne ugrožava neutralnost i nezavisnost bilo kog od učesnika.

3. Princip saradnje sa nadležnim državnim organima i institucijama

Svi zaposleni u Hemofarmu u obavezi su da tokom rada pruže punu saradnju nadležnim državnim organima i institucijama u obavljanju poslova iz njihove nadležnosti, a u skladu sa konkretnim uputstvima koja mogu dobiti od svojih pretpostavljenih.

4. Princip poštovanja zaštite konkurencije

Zaposleni su u obavezi da postupaju u skladu sa principom slobodne i fer konkurencije na tržištu i odredbama antimonopolskih zakona. Izričito je zabranjeno zaključivanje dogovora i postojanje sporazumne prakse među konkurencijom, kojima se na nezakonit način ograničava ili ometa konkurencija, kao i razmena informacija koja može dovesti do narušavanja slobode konkurencije.

5. Princip zabrane pranja novca

Zaposleni u Hemofarmu ne smeju preduzimati radnje koje, na teritoriji Srbije ili van nje, krše postojeće zakone ili regulative protiv pranja novca.

6. Princip međusobnog uvažavanja i tolerancije i zabrane zlostavljanja i diskriminacije

Svaki zaposleni mora poštovati ličnost svakog drugog zaposlenog i strogo izbegavati bilo koji oblik omalovažavanja, vređanja i diskriminacije. Niko od zaposlenih ne sme biti stavljan u nepovoljan položaj ili favorizovan, uznemiravan ili isključen zbog svoje nacionalnosti, etničkog porekla, boje kože, starosti ili izgleda, pola, hendikepa, seksualne orijentacije, religije ili pogleda na svet. Niko od zaposlenih ne sme po bilo kom osnovu biti zlostavljan na radu, kako od nadređenih rukovodilaca, tako i od kolega iz radnog okruženja, niti sme zlostavljati druge zaposlene.

7. Princip separacije interesa

Zaposleni su dužni da razdvoje svoje privatne interese i lične odnose od interesa preduzeća i odnosa sa kolegama ili poslovnim partnerima. Ovo naročito važi u poslovnim odnosima sa trećim licima ili u vezi sa odlukama koje se tiču ljudskih resursa.

8. Princip zabrane insajderskog delovanja

Svi zaposleni obavezni su da poverljive informacije do kojih dođu u okviru svoje delatnosti čuvaju kao poslovnu tajnu, te da ih ne otkrivaju neovlašćenim trećim licima, uključujući i druge zaposlene.

9. Princip zabrane političkog delovanja

Svim zaposlenima najstrože je zabranjeno da tokom radnog vremena ili van njega u prostorijama Hemofarma vrše bilo kakvu vrstu političke propagande ili agitacije, da dele promotivni materijal političkih stranaka ili da učestvuju na njihovim skupovima i u njihovim aktivnostima

10. Princip održanja nivoa kvaliteta proizvoda

Svaki zaposleni dužan je da poštuje regulatorne obaveze prema nadležnim vlastima i bez odlaganja nadležnim kompanijskim službama prijavljuje eventualne žalbe na proizvode, kao i uočene kontraindikacije i neželjena dejstva proizvoda.

11. Princip zaštite životne sredine, zdravlja i bezbednosti zaposlenih

Svaki zaposleni u Hemofarmu u obavezi je da poštuje sve važeće propise o bezbednosti i zdravlju na radu i zaštiti životne sredine. Ukoliko i pored svih mera opreza ipak dođe do narušavanja bezbednosti ili zdravlja ljudi ili životne sredine, onda je zaposleni obavezan da o tome trenutno obavesti svog pretpostavljenog ili nadležnu službu u kompaniji, kako bi se blagovremeno sprovele adekvatne mere i obavestile nadležne vlasti.

12. Princip zaštite imovine Hemofarma

Svaki zaposleni obavezan je da sa imovinom Hemofarma i imovinom trećih lica, koja je dostupna Hemofarmu, postupa pažljivo, sa pažnjom dobrog domaćina, da je zaštiti od pristupa trećih lica i da je koristi samo u poslovne svrhe. Zaposleni mogu da koriste imovinu Hemofarma u privatne svrhe samo ukoliko je njihov pretpostavljeni takvo korišćenje izričito odobrio ili ako neki interni akt odobrava takvo korišćenje.

13. Princip čuvanja poslovnih informacija i dokumentacije

Zaposleni Hemofarma imaju obavezu da obrađuju poslovne informacije i vode evidenciju i dokumentaciju na takav način da u svakom trenutku bude obezbeđeno organizovano odlaganje, čuvanje i memorisanje podataka, kao i nesmetano nalaženje sačuvanih ili arhiviranih informacija ili dokumentacije.

14. Princip racionalnog korišćenja elektronskih sredstava komunikacije

Zaposleni ne smeju da elektronska sredstva komunikacije, koja im je Hemofarm stavio na raspolaganje, koriste u svrhe kršenja važećih zakona ili internih regulativa kompanije, kao i u svrhe koje su po svojoj prirodi nemoralne ili u vezi sa ostvarenjem ličnih interesa.

15. Princip koordinisane eksterne komunikacije

Sva pitanja štampe i ostalih trećih lica u vezi sa poslovanjem Hemofarma treba bez odlaganja proslediti Centru za komunikacije. Po pravilu, odgovore na pitanja u vezi s poslovanjem kompanije mogu da daju samo članovi Odbora direktora, lica koja su oni izričito za to ovlastili i Centar za komunikacije.

Navedenim principima, koji su dostupni svim zaposlenima u Hemofarmu, date su smernice i pravila ponašanja kako bi se osiguralo maksimalno poštovanje prava svih zaposlenih, poboljšala njihova zaštita na radu, ali i stvorili uslovi za nesmetanu proizvodnju. Sa zaposlenima se proaktivno komunicira kako bi se u najkraćem roku otklonile sve eventualne nedoumice u primeni globalnih pravila ponašanja.

Upravljačka struktura

Hemofarm je po svojoj pravnoj formi zatvoreno akcionarsko društvo. Kompanijom upravljaju Skupština akcionara i Odbor direktora.

Najviši organ upravljanja u Hemofarmu je Skupština akcionara. Ona izborom Odbora direktora utiče na kurs i poslovanje kompanije, a potom se stara da izabrani odbor radi u najboljem interesu kompanije i njenih zaposlenih. Izabrani članovi Odbora direktora moraju posedovati odgovarajuće znanje, sposobnosti i poslovna i životna iskustva neophodna za uspešno obavljanje svojih dužnosti. Članovi odbora dužni su da svoje poslove izvršavaju savesno, s pažnjom dobrog privrednika, u razumnom uverenju da deluju u najboljem interesu kompanije.

Odbor direktora definiše godišnje poslovne planove, stara se o njihovoj realizaciji i štiti

i unapređuje kompaniju kao imovinu akcionara.

U realizaciji obaveza i dužnosti članovi odbora se oslanjaju na svoje dugogodišnje menadžersko iskustvo koje je i bilo glavni kriterijum njihovog izbora.

U isto vreme u ingerencije Odbora direktora spada i komunikacija s javnošću i aktivnosti na javnom zagovaranju interesa kompanije. Na dan 31. decembra 2012. godine Odbor direktora Hemofarma brojao je četiri člana.

Naknade članova Odbora direktora određene su na način da predstavljaju kompenzaciju za angažman, ali i motivacioni faktor koji je povezan sa rezultatima poslovanja kompanije.

Hemofarm je po svojoj pravnoj formi zatvoreno akcionarsko društvo. Kompanijom upravljaju Skupština akcionara i Odbor direktora.

Vizija održivog razvoja

Vizija održivog razvoja Hemofarma počiva na ostvarenju ravnoteže i pouzdanosti i usmerena je ka odgovornosti prema budućim generacijama. Hemofarm je moderna kompanija, a priroda njenih osnovnih poslovnih aktivnosti jeste takva da je nužna posebna i neprestana pažnja koja će osigurati zdravo, sigurno i bezbedno okruženje. Zbog toga Hemofarm razvija jasne i čvrste procedure i standarde, zalaže se za primenu novih tehnologija i partnerski odnos sa zainteresovanim stranama.

Šta su naši prioriteti:

- Ulaganje u zaposlene otvaranjem novih radnih mesta, obukama i usavršavanjem, primenom sistema motivacije i nagrađivanja
- Bezbednost i zaštita zdravlja zaposlenih na radu
- Briga o racionalnom korišćenju resursa, zaštiti životne sredine i zdravlju lokalnog stanovništva

- Preventivne mere i pravovremeno reagovanje na incidente i nesreće
- Ulaganje u lokalne zajednice i kvalitet društvenih usluga

Inovativnost i modernizacija u sprezi sa odgovornošću jesu uslov za ostvarenje našeg cilja: dugoročna konkurentnost i povećanje efikasnosti i vrednosti Kompanije.

S ciljem zaštite životne sredine i u skladu sa najboljom korporativnom praksom, u našem poslovanju vodimo se Principom 15 Rio deklaracije o životnoj sredini i razvoju, koji nalaže da se kompanija vodi ne samo profitnim motivima, već i motivima sveopšte dobrobiti društvene zajednice u kojoj poslujemo.

**Inovativnost i modernizacija u sprezi sa odgovornošću
jesu uslov za ostvarenje našeg cilja: dugoročna
konkurentnost i povećanje efikasnosti i vrednosti
kompanije.**

Posvećeni vama za svako dobro

Izveštaj o održivom razvoju 2012.

Ekonomski razvoj

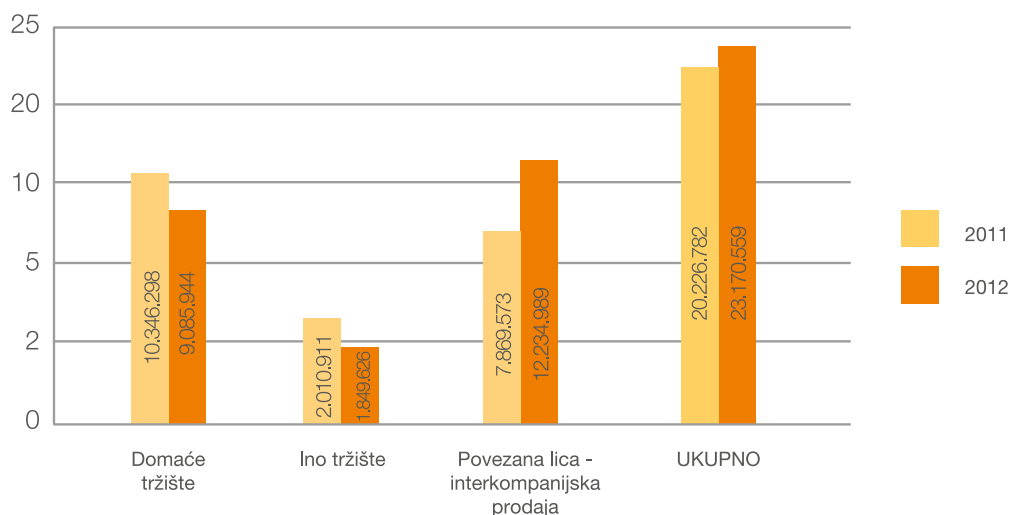

Najznačajniji finansijski pokazatelji

Tendencije koje je izazvala svetska ekonomska kriza i koje su obeležile 2012. godinu u našoj zemlji jesu pad realnog rasta BDP-a (bruto društveni proizvod), kontinuirani pad fizičkog obima industrijske proizvodnje, nastavak smanjenja realnog prometa robe u trgovini na malo, usporavanje rasta izvoza i realan pad kursa dinara.

Pored teškoća uslovljenih ekonomskom krizom, poslovanje Hemofarm A.D. je bilo opterećeno i otežanom prodajom i naplatom lekova zbog nelikvidnosti najvećih kupaca, nezaustavljivim trendom ino konkurencije, kao i izvršenih značajnih ispravki nenaplativih potraživanja. U tim okolnostima Hemofarm je u 2012. godini uvećao svoju ekonomsku dobit za 3,3 milijarde dinara, a ključni pokazatelji poslovanja naše kompanije prikazani su narednim pregledima:

Struktura prihoda

* Prikazani su prihodi Hemofarm a.d. od prodaje u 000 RSD

Sve veći udeo u prihodima od prodaje predstavljaju prihodi od interkompanijske prodaje u okviru STADA grupe.

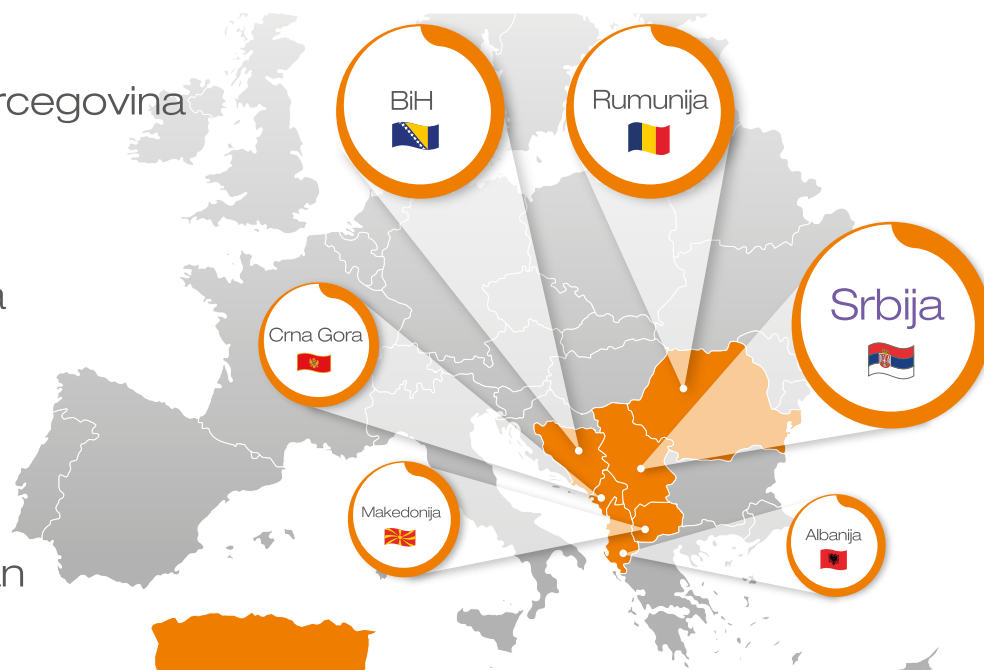
Hemofarm

Istraživanje i razvoj

Sektor istraživanja i razvoja u Vršcu prepoznat je kao kompetitivni centar za razvoj novih generičkih proizvoda ne samo za tržište Jugoistočne Evrope, nego i za celu STADA grupu.

Osnovne aktivnosti Sektora istraživanja i razvoja odnose se na razvoj i registraciju cenovno prihvatljivih (cost-effective) proizvoda sa velikim marketinškim potencijalom, kao i brigu o bezbednoj primeni registrovanih lekova.

- Bosna i Hercegovina
- Irak
- Crna Gora
- Srbija
- Makedonija
- Albanija
- Gruzija
- Moldavija
- Uzbekistan
- Jermenija
- Azerbejdžan
- Rusija

Pripremljeni su i predati na registraciju dosijeji za 144 nova proizvoda na 12 tržišta.

Prateći svetske trendove u odnosu na farmakovigilansu i bezbednu primenu lekova, Hemofarm je izgradio i svakim danom unapređuje sistem praćenja neželjenih dejstava lekova, za koje je nosilac dozvole za stavljanje u promet, na domaćem i inostranom tržištu.

Prijave neželjenih dejstava zdravstveni radnici i pacijenti direktno mogu da proslede u Hemofarm: telefonski, poštom ili elektronskom poštom ili posredstvom stručnih i komercijalnih saradnika Marketinga i prodaje.

I ovom delatnošću, podižući svakim danom bezbednu primenu lekova na viši nivo, Hemofarm, kao farmaceutska kuća, potvrđuje lidersku ulogu u regionu i šire.

U fokusu razvojnih i registracionih aktivnosti nalaze se kardiološki, CNS, antiinfektivni, kao i onkološki proizvodi.

Jedan od ciljeva je i rad na razvoju inovativnih generičkih lekova, to jest lekova sa dodatnom vrednošću. Zahvaljujući posvećenim stručnjacima sa velikim iskustvom, razvijena je nova farmaceutska forma – „one-fits-all” kao jedinstveno rešenje na tržištu koje obezbeđuje proizvod koji je moguće aplikovati na dva načina, kao konvencionalnu ili tabletu rastvorljivu u ustima (orodisperzibilne tablete).

U 2012. je na tržištu EU lansiran prvi ovakav proizvod – zolmitriptan.

U 2012. godini registrovano je 30 novih različitih proizvoda u 49 oblika i doza. Dobijena su registraciona rešenja za 64 proizvoda na 11 tržišta. Između ostalog, završena je i registracija prvih onkoloških proizvoda u Hemofarmovom asortimanu.

U 2012. godini registrovano je 30 novih različitih proizvoda u 49 oblika i doza. Dobijena su registraciona rešenja za 64 proizvoda na 11 tržišta. Između ostalog, završena je i registracija prvih onkoloških proizvoda u Hemofarmovom asortimanu.

Realizacija složenih, multidisciplinarnih zadataka u Sektoru istraživanja i razvoja moguća je zahvaljujući postojanju savremeno opremljenih laboratorija, ali i visokostručnog kadra.

Izvor informacija: korporativni veb sajt Hemofarma na adresi
www.hemofarm.com

Proizvodnja

Odgovornost za naše proizvode je u srži naše korporativne odgovornosti.

Kreiranje i proizvodnja prepoznatljivih, visokokvalitetnih, bezbednih i efikasnih lekova osnov je strategije Hemofarma i odraz uspostavljenog, održavanog i stalno poboljšavanog sistema menadžmenta kvalitetom.

Ciljevi obezbeđenja kvaliteta su da se kao rezultat procesa u kompaniji, od nabavke polaznih materijala, preko proizvodnje, do završne kontrole, čuvanja i distribucije na tržište, dobije bezbedan lek zahtevanog i ujednačenog kvaliteta.

Kako bismo osigurali da proizvodi sa žigom Hemofarma budu bezbedni i pouzdani, svakog dana predano ulažemo vreme i sredstva da Hemofarm drži korak sa najvišim farmaceutskim standardima. Uz primenu najnovijih svetskih dostignuća u farmaceutskoj industriji, modernizaciju postrojenja, najviše standarde higijene i bezbednosti na radu, Hemofarm uspešno održava svoju lidersku poziciju na tržištu.

Kompanija prometuje preparate u 11 (od 14) farmakoterapijskih grupa. U portfoliju ima više od 140 preparata po INN-u (Internacionalni nezaštićeni naziv leka), sa oko 280 formi i doza.

Prema podacima Agencije za lekove i medicinska sredstva (ALIMS) za 2012. godinu, Hemofarm je lider na domaćem farmaceutskom tržištu u konkurenciji od preko 300 proizvođača i distributera sa učešćem od 34% naturalno tj. preko 20% vrednosno.

Proizvodnja je fokusirana na najbitnije farmakoterapijske grupe, poput preparata za kardiovaskularne

bolesti, antibiotike i neuropsihijatrijske preparate, dok se u poslednje vreme akcenat sve više stavlja na razvoj onkoloških lekova.

Vodeći preparati na tržištu Srbije koji se izdaju na recept (po INN-u) su: bromazepam, enalapril, eritromicin, metoprolol, fiziološki rastvor i ceftriakson.

U grupi OTC proizvoda (Over the counter – preparati koji se izdaju bez lekarskog recepta) nalaze se preparati koji zauzimaju leadersku poziciju na farmaceutskom tržištu Srbije, sa udelom više od 10%, prema podacima Instituta za ispitivanje materijala za 2012. godinu. U pitanju su sledeći preparati: Hepathrombin, Povidon jod, Nafazol i Febricet, Kamistad baby, Grippostad C, Eunova, Magnetrans, Thiomucase gel i drugi.

ATC klasifikacija	Učešće Hemofarma u segmentu
C - kardiovaskularni sistem	32,4%
N - nervni sistem	18,9%
A - alimentarni trakt i metabolizam	11,2%
J - antiinfektivni za sistemsku primenu	34,2%
B - krv i krvotvorni organi	20,5%
R - respiratorni sistem	6,1%
M - muskuloskeletni sistem	20,1%
G - genitourinarni sistem	5,8%

O visokom nivou tehnološke opremljenosti Hemofarma i stručnosti naših zaposlenih govori i podatak da je STADA grupa znatan broj preparata, namenjenih zahtevnom tržištu Evropske unije, koje je proizvodila kod trećih lica, transferisala u proizvodne kapacitete Hemofarma. Kako bismo održali ovu poziciju, ulažemo značajna sredstva u istraživanje i razvoj novih proizvoda, kao što je i navedeno u uvodnom delu ovog izveštaja.

Sa teorijskim proizvodnim kapacitetom od 65 miliona boca godišnje kompanija Hemofarm jedan je od pet najvećih evropskih proizvođača infuzionih rastvora.

Analiza i uključenost zaposlenih kao preduslov za napredak

Zaposlene u kompaniji Hemofarm podstičemo da se aktivno uključe u proces inovacija kako bismo stvorili dodatne uslove za unapređenje proizvodnje. Kompanija nagrađuje zaposlene za uspješne inicijative koje vode ka unapređenju proizvodnih procesa.

Ovakve inicijative, omogućene sistemom dvosmerne komunikacije i otvaranjem rukovodstva ka radnicima, Hemofarm nagrađuje jer one pored produktivnosti podižu i nivo zaštite na radu, ali i nivo zaštite životne sredine.

U saradnji sa našim inženjerskim timovima testiramo ideje zaposlenih koje vode ka većoj efikasnosti.

Na osnovu samo jedne od ovakvih inicijativa povećali smo brzinu pražnjenja kolektora za tablete sa 180 na 20 minuta. Ovakve inicijative kompanija nagrađuje posebnim finansijskim stimulacijama.

Pakovanje

Svi proizvodi Hemofarma dolaze u pakovanjima obeleženim po pravilima koja propisuju zdravstvene vlasti zemlje u kojoj se lekovi prodaju i obavezno sadrže uputstva o pravilnoj primeni i kontraindikacijama.

Pravilno pakovanje obezbeđuje proizvod do njegove upotrebe i bezbedan transport do krajnjeg potrošača. Sa druge strane, sprečava i negativan uticaj proizvoda na zdravlje i bezbednost potrošača. Adekvatna ambalaža može sprečiti i da sadržaj bude dostupan deci i tako ugrozi njihovo zdravlje. Svi ovi razlozi dovoljan su motiv da Hemofarm stalno ulaže u kvalitet i unapređenje pakovanja svojih proizvoda.

Pravilno obeležavanje i pakovanje farmaceutskih proizvoda Hemofarm ne posmatra samo kao pitanje marketinga ili logistike. To je pre svega pitanje poštovanja strogih pravila koja propisuju i čije sprovođenje kontrolišu odgovarajuća regulatorna tela. Osnovni zahtev ovih pravila jeste da krajnji korisnik dobije potpunu informaciju o sadržaju, načinu aplikacije i kontraindikacijama proizvoda.

Pakovanje mora biti obeleženo tako da oteža falsifikovanje, kao i da potvrdi da se proizvod nalazi u legalnoj prodaji. Hemofarm se strogo pridržava svih pravila koja propisuju način pakovanja farmaceutskih proizvoda i tokom 2012. godine nije bio kažnjavan po ovom osnovu.

U 2012. godini uvedena je inovacija u procesu pakovanja proizvoda u vidu zaštitne folije koja obezbeđuje da se potrošači prilikom kupovine proizvoda uvere kako proizvod nije prethodno otvaran i na taj način budu sigurni da lek koji koriste poseduje propisane karakteristike.

Još jedna od mera prevencije usmerena na povećanje bezbednosti dece jeste uvođenje „child proof” pakovanja koja sprečavaju da najmlađi dođu u kontakt sa lekovima.

Skladištenje

Adekvatni uslovi skladištenja neophodni su za održavanje visokog nivoa kvaliteta preparata. A baš kao i proizvodni pogoni, i skladišta Hemofarma u zemlji i inostranstvu projektovana su i izgrađena po najstrožim svetskim standardima, uz poštovanje zahteva GDP*.

***GDP:**

Good Distribution Practice je ključna komponenta za osiguranje kvaliteta; zahtev da kompanija uspostavi sistem kvaliteta na način da se proizvodi dosledno obrađuju i čuvaju u skladu sa najstrožim zahtevima regulatora, i tako obezbedi kvalitet prilikom skladištenja, transporta i distribucije.

Automatizovano visokoregavno skladište u Vršcu sa 15.840 paletnih mesta jedan je od najmodernijih objekata takve namene na Balkanu.

Ugrađena tehnologija obezbeđuje potpunu optimizaciju aktivnosti u skladišnom delu i automatizaciju tokova materijala ka proizvodnim pogonima. Sve aktivnosti, od prijema i uzorkovanja sirovina, preko otpreme gotovog proizvoda i skladištenja, u odgovarajućim su ambijentalnim uslovima, u skladu sa prethodno definisanim transportnim sistemima unutar skladišta, kao i vezama sa proizvodnim pogonima.

Hemofarm sa posebnom pažnjom skladišti opasne materije. Korišćenje narkotika u proizvodnji specifično je za modernu farmaceutsku industriju. Kako bi se eliminisala mogućnost zloupotrebe ili nenamenskog

korišćenja ovih materijala, obezbeđena su posebna skladišta opremljena kontrolisanim sistemima za pristup, kao i opremom za video-nadzor. Ulazak u ove posebno ograđene prostore i raspolaganje zalihama mogući su tek uz šifru poznatu samo malom broju ovlašćenih lica. U 2012. godini nije zabeležen nijedan slučaj neovlašćenog raspolaganja narkoticima.

Skladištenje zapaljivih materija obavlja se u namenski izgrađenim objektima sa posebno dizajniranim sporogoričim zidovima tako da je u slučaju akcidentnih situacija omogućeno dodatno vreme za suzbijanje požara i njegovu lokalizaciju. Podovi u objektima takođe su izgrađeni pod blagim nagibom što omogućava da se u slučaju izlivanja hemikalije sprovedu do specijalnih kolektora. Prolivena tečnost se iz kolektora odvodi u namenski izgrađene spoljne cisterne. Na ovaj način ublažava se ili u potpunosti eliminiše negativni uticaj eventualnog izlivanja ili požara na okolnu životnu sredinu.

Celokupna elektromreža i instalacije na objektima zaštićene su od varničenja kako bi se dodatno smanjila mogućnost izbijanja požara. Hemofarm vatrogasna jedinica je na dužnosti 24 sata dnevno i opremljena je za autonomno delovanje u svim vanrednim situacijama do kojih može doći. U 2012. godini nije bilo incidenata u skladištima zapaljivih materija, niti slučajeva izlivanja opasnih materija.

Kontrola kvaliteta

Proizvodnja i plasman efikasnih, bezbednih, a dostupnih lekova osnovna je misija Hemofarma. Imajući u vidu da je kvalitet imperativ, sve procedure sistema kvaliteta i procesi rada usklađeni su sa strogim zahtevima datim u smernicama Dobre proizvođačke prakse (EU GMP). Principi EU GMP* u Hemofarmu primenjuju se u celom ciklusu nastajanja i trajanja svakog proizvoda – od razvoja, proizvodnje i kontrole, pa do skladištenja, čuvanja i distribucije.

GMP*:
Good Manufacturing Practice – odvijanje proizvodnje i testiranja na način da se obezbedi odgovarajući kvalitet proizvoda.

Prijemna kontrola sirovina i pakovnog materijala (kontaktne i štampane ambalaža) obavlja se u potpunosti u skladu sa zahtevima navedenim u registracionom dosijeu i prema propisima farmakopeja, nacionalne, evropske (EP), američke (USP), britanske (BP), kao i drugih relevantnih farmakopeja i međunarodnih standarda.

Svaka serija leka proizvodi se i ispituje u skladu sa zahtevima u registracionom dosijeu uz strogo poštovanje međunarodne regulative. Ispitivanja se sprovode u laboratorijama Kontrole kvaliteta Hemofarma i podrazumevaju kako fizičko-hemijska, tako i mikrobiološka ispitivanja. Svaka serija leka proizvedena u Hemofarmu i puštena na tržište odgovara zahtevima u registracionom dosijeu i proizvedena je uz poštovanje navedene farmaceutske regulative kojom se obezbeđuje kvalitet, bezbednost i efikasnost lekova.

Angažovanje zaposlenih u Sektoru obezbeđenja kvaliteta Hemofarma pre svega je usmereno na

ICH (International Conference on Harmonisation of Technical Requirements for Registration of Pharmaceuticals for Human Use) – Međunarodna organizacija za usklađivanje tehničkih uslova za registraciju lekova namenjenih ljudima. ISO (International Organization for Standardization) – Međunarodna organizacija za standardizaciju.

implementaciju i održavanje potpune usklađenosti poslovanja kompanije sa svim aktuelnim zahtevima regulative u oblasti farmaceutske industrije. To su na prvom mestu zahtevi smernica dobre proizvođačke prakse koje propisuje nacionalno, evropsko i američko zakonodavstvo, prošireni zahtevima relevantnih ICH i ISO propisa.

Tokom 2012. godine interna kontrola kvaliteta utvrdila je nepravilnosti prilikom redovnog rutinskog testiranja jedne proizvodne linije za aseptično punjenje liofiliziranih injekcija. Po pravilima postupanja u ovakvim situacijama, o tome su obavestene sve relevantne državne agencije i agencije zemalja na čija se tržišta lek inače izvozi.

Hemofarm je sproveo akcioni plan temeljnog ispitivanja i testiranja spornog proizvodnog procesa i blokirao sve šarže proizvoda nastale nakon poslednjeg testiranja. Posle višemesečne detaljne istrage utvrđen je i otklonjen verovatni uzrok odstupanja od kvaliteta. Po uspešno sprovedenim korektivnim merama i testiranju pokrenuta je i proizvodnja. O otklanjanju problema obavesteni su državni organi i sve zainteresovane strane.

Ovaj slučaj potvrdio je efikasnost kontrole kvaliteta u Hemofarmu. Potvrđena je i spremnost kompanije da u skladu sa svojim temeljnim vrednostima sve podredi kvalitetu i bezbednosti svojih proizvoda kako bi i dalje uživala poverenje potrošača.

Težnje Hemofarma da se zadovolje potrebe i očekivanja korisnika sadržane su u Politici kvaliteta koja je dostupna svim zainteresovanim licima na http://www.hemofarm.com/docs/Politika_kvaliteta.pdf

Kvalitet ugrađen u svim segmentima poslovanja, u svim fazama identifikovanih procesa i na svakom radnom mestu put je ka dostizanju vrhunskog kvaliteta i njegovom potvrđivanju. Usaglašenost sa zahtevima dobre proizvođačke prakse i standarda ISO 9001:2008 i ISO 14001:2004 to i potvrđuje pozitivnim rezultatima inspekcijiskog nadzora:

- Nemački inspektorat za lekove oblasti Darmstadt – proizvodnja čvrstih formi i injekcionih rastvora
- Nemački inspektorat za lekove oblasti Hannover - proizvodnja liofiliziranih proizvoda
- Nemački inspektorat za lekove oblast Sachsen Anhalt - proizvodnja infuzionih rastvora
- Australijski autoritet za lekove – TGA - proizvodnja injekcionih rastvora
- Ministarstvo zdravlja Republike Srbije - proizvodnja u svim pogonima u Vršcu i Dubovcu
- Rumunska Državna agencija za lekove - proizvodnja liofiliziranih proizvoda i injekcionih rastvora

Zaštita od falsifikovanja

Falsifikovanje lekova predstavlja opasnost ne samo po reputaciju kompanije, nego što je mnogo bitnije – po zdravlje korisnika. Kompanija se od falsifikovanja lekova štiti u završnim fazama proizvodnje kada se proizvodi pakuju i označavaju odgovarajućim kontrolnim markicama čija tehnološka rešenja poput holograma smanjuju mogućnost falsifikovanja. Kompanija do sada nije zabeležila nijedan slučaj falsifikovanih lekova.

Kontrola dobavljača

Kao što državni organi zemalja u koje Hemofarm izvozi sprovode inspekcijsku kontrolu naših postrojenja štiteći na taj način svoje građane, tako i Hemofarm deluje proaktivno i redovno nadzire svoje dobavljače kako bi potvrdio usklađenost rada sa zahtevima evropske i svetske regulative i predupredio eventualne probleme. Ove inspekcije obavljaju se redovno, po godišnjem planu utvrđenom na nivou STADA grupe, ali i vanredno kada se ukaže potreba kako bi se maksimalno zaštitio kvalitet proizvoda.

U kompaniji postoje definisane procedure za odobravanje novih i praćenje postojećih dobavljača. Pored toga, prilikom prijema kontroliše se svaka isporučena serija sirovina i pakovnog materijala, i pregleda dokumentacija koju dostavlja proizvođač.

Transparentnost odnosa sa dobavljačima osigurana je centralizovanjem procesa nabavki. Organizovanje tendera obavezno je za svaku nabavku. Sve odluke o dodeljivanju poslova po raspisanim tenderima donose višečlane komisije čime su dodatno smanjene mogućnosti zloupotrebe. Sektor za nabavke vodi računa o tenderima i nabavkama. Zaposleni u ovom sektoru prolaze redovne obuke kako bi u svakom trenutku mogli da donose odluke u skladu sa zakonom i unutrašnjim pravilima kompanije Hemofarm. U 2012. godini nije bilo pritužbi po ovom osnovu.

Za više informacija o opštim uslovima poslovanja za nabavku robe pogledati internet stranicu: http://www.hemofarm.com/docs/Opsti_uslovi_i_odredbe_poslovanja.pdf

Posvećeni vama
za svako dobro

Izveštaj o održivom razvoju 2012.

Marketing i prodaja

Marketing i prodaja

Kao vodeća generička kompanija u Srbiji, imamo obavezu da podižemo standarde i budemo lideri pozitivnih promena u okviru farmaceutske industrije. Svesni smo inherentnog rizika oblasti u kojoj poslujemo i da nepravilna i nekontrolisana upotreba farmaceutskih proizvoda može biti opasna po život potrošača. Upravo zbog toga proizvodnja i marketing jesu oblasti kojima pristupamo sa naročitom pažnjom.

Kao posebna organizaciona celina u okviru Hemofarma postoji odeljenje marketinga i prodaje čiji rad regulišu interna pravila koja poštujemo na nivou STADA grupe, ali i zakonska i etička pravila koja regulišu prodaju farmaceutskih proizvoda. Odlučni smo u tome da odgovoran marketing mora biti zasnovan na principima održivosti. Hemofarm ne toleriše nepoštovanje zakona prilikom reklamiranja svojih proizvoda.

Reklamiranje proizvoda

Proizvodi Hemofarma prisutni su na tržištu kao proizvodi čija je prodaja moguća bez recepta (takozvana OTC – Over the Counter prodaja), ali i na tržištu proizvoda za čiju je prodaju lekarski recept neophodan (takozvana Rx prodaja).

Prilikom reklamiranja svojih proizvoda poštujemo načela i zahteve kako internacionalnih kodeksa ponašanja, tako i pravila STADA grupe. Ovi kodeksi pružaju smernice u oblastima kao što su marketinški materijali, deljenje uzoraka i saradnja sa zdravstvenim

radnicima i njihovim udruženjima. Transparentnost u svim vidovima saradnje osnovni je zahtev ovih kodeksa.

Ponašanje kompanije u sferi marketinga reguliše i poseban dokument – „Pravilnik o oglašavanju”. Ovim pravilnikom uređena je oblast oglašavanja u javnoj sferi kako bi marketinške aktivnosti Hemofarma bile u skladu sa zakonom i normama etičkog ponašanja.

U Srbiji pravila pakovanja, obeležavanja i reklamiranja lekova propisuje Agencija za lekove i medicinska sredstva (ALIMS) koja izdaje odobrenja za svako pojedinačno ambalažno rešenje ili dizajn pakovanja.

Oblast reklamiranja lekova takođe je i uređena strogom lokalnom zakonskom regulativom što propisuje koje vrste lekova, kome i na koji način je dozvoljeno reklamirati. Pravna služba reaguje proaktivno na regulisanju odnosa sa brojnim poslovnim partnerima kompanije i nadgleda poštovanje pravila u oblasti prodaje i oglašavanja farmaceutskih proizvoda. Ovo je posebno važno jer nepo-

štovanje ovih pravila može proizvesti ozbiljne posledice ne samo po kompaniju, već i po zdravlje građana.

Tokom 2012. godine Hemofarm je poslovao u saglasnosti sa svim relevantnim propisima i nije bio kažnjavao za nepoštovanje propisa u vezi sa reklamiranjem proizvoda.

Čuvanje podataka

Hemofarm sprovodi anonimne ankete i studije koje služe u planiranju i izvođenju marketinških aktivnosti, a u skladu sa pravilima koja propisuje Zakon o zaštiti podataka o ličnosti.

O zaštiti ovih podataka od neovlašćenog pristupa i korišćenja staraju se zajedno pravna i IT služba. Prikupljeni podaci čuvaju se kako bi se sprečilo korišćenje u svrhe koje

su zakonom prepoznate kao nedozvoljene.

Proces i pravila čuvanja i upotrebe podataka prikupljenih u naučne ili marketinške svrhe dodatno su regulisani i unutrašnjim pravilima. Za svaki pojedinačni unos obezbeđena je prethodna saglasnost i odobrenje svih učesnika u anketi ili ispitivanju

Prodaja

Hemofarm snabdeva tržište svojim proizvodima posredstvom mreže veletrgoherija, državnih i privatnih apoteka. Na osnovu istraživanja tržišta farmaceutskih proizvoda sprovedenih tokom 2011. godine, kompanija je donela odluku da 2012. za naše tržište uvede novi savremeni poslovni model distribucije – direktnu distribuciju proizvoda državnim apotekama. Hemofarm je prva kompanija sa ovakvom vrstom prodaje u zemlji, a uvođenje sistema poboljšalo je snabdevenost tržišta.

Osnovan je i telefonski centar za prijem porudžbina koji omogućava brzo reagovanje na potrebe individualnih apoteka. Istraživanja govore da je novi sistem prodaje omogućio bržu prohodnost proizvoda do krajnjeg potrošača i povećao snabdevenost tržišta.

Kako bi Hemofarm predstavio sve prednosti upotrebe svojih proizvoda u odnosu na konkurenciju, organizuju se i stručna predavanja za lekare i apotekare. Organizaciju ovakvih predavanja regulišu stroga interna pravila kompanije i STADA grupe, ali i brojne zakonske odredbe. Cilj ovih pravila je da omogućće da na odluku o propisanom leku i terapiji utiće samo briga za dobrobit pacijenta.

Tokom 2008. godine Komisija za zaštitu konkurencije pokrenula je postupak protiv Hemofarma – teretila je kompaniju za monopolsko ponašanje, odnosno da je bila deo grupacije proizvođača lekova koji su međusobnim dogovorom određivali količine lekova koje je moguće prodati veletrgovinama. U toku 2012. donet je predlog za obustavu postupka, odnosno u 2013. godini odlukom Vrhovnog kasacionog suda Hemofarm je oslobođen svih optužbi.

Reklamacije

Hemofarm ima poseban sistem za prikupljanje i reagovanje na pritužbe korisnika. Reklamacije obično pristižu direktno–telefonski, poštom ili elektronskom poštom – potom posredstvom Službe marketinga i prodaje, apoteka i lekara.

Primedbe i reklamacije kupaca se mogu prijaviti i preko e-mail adrese zanasekupce@hemofarm.com koja se nalazi na zvaničnom sajtu Hemofarma.

Sve informacije prikupljene na ovaj način izuzetno su značajne za unapređenje proizvodnje, ispitivanja i sistema kvaliteta, kao i u procesu ispitivanja javnog mnjenja o nivou zadovoljstva potrošača.

Upravljanje reklamacijama proizvoda jeste aspekt poslovanja od suštinske važnosti za

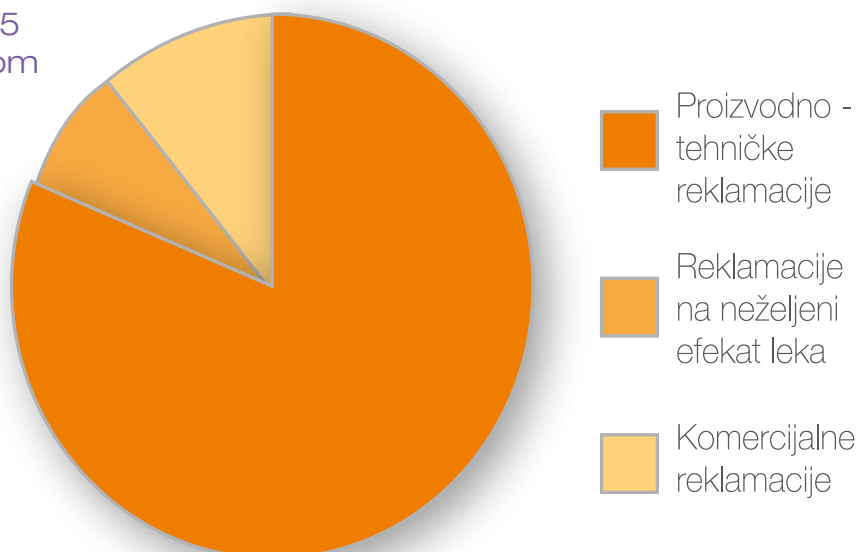
kontinuirano unapređenje procesa proizvodnje i kontrole kvaliteta u kompaniji i Hemofarm je utvrdio detaljne procedure kojima se obezbeđuje upravljanje reklamacijama proizvoda.

Hemofarm svaku reklamaciju shvata izuzetno ozbiljno. Svaka se zavodi u posebne delovodne knjige reklamacija nakon čega se sprovodi istraga. Nalazi ove istrage, koja je temeljna i obuhvata proces proizvodnje, ispitivanja i po potrebi skladištenja proizvoda čine osnov za odgovor i u slučaju potrebe inicijator aktivnosti na otklanjanju uzroka žalbe.

Reklamacije se dele u tri kategorije prema osnovu reklamacije.

Tokom 2012. godine primljeno je ukupno 265 reklamacija, sa sledećom strukturom:

2012.

Prema lokaciji na kojoj je nastao defekt koji je doveo do reklamacije, struktura prati strukturu proizvodnih sjajova, te shodno tome, najviše reklamacija se odnosi na proizvodne pogone u Vršcu.

Za svaku primljenu reklamaciju Kontrola kvaliteta formira zvanični odgovor na reklamaciju. Svaka reklamacija zavodi se pod posebnim brojem i sadrži podatke poput naziva i serije proizvoda, podnosioca, opisa reklamacije i izveštaja o istrazi. Svi odgovori

na reklamacije pažljivo se analiziraju i na osnovu nalaza istrage vezano za proces proizvodnje, pakovanja, ispitivanja ili rukovanja proizvodima predlažu se mere unapređenja procesa.

Hemofarm nije kompanija koja čeka pritužbe da bi reagovala. Naši potrošači i distributeri su nam suviše dragoceni da bismo se prema njima ponašali neodgovorno. Zato Hemofarm deluje proaktivno na sprečavanju eventualnih pritužbi.

Zadovoljstvo kupaca

Kompanija analizom istraživanja tržišta i potreba potrošača reaguje na potrebe tržišta i obezbeđuje redovno snabdevanje svojim proizvodima.

Redovno se sprovode i istraživanja stručne javnosti – lekara specijalista i lekara opšte prakse – kako bi se stekao pun uvid u potrebe i reakcije pacijenata na proizvode. Ovo je važan izvor informacija u procesu otklanjanja eventualnih nedostataka i podizanju efikasnosti proizvoda.

Testiranje stručne javnosti na temu komunikacije i imidža farmaceutskih kuća izvršeno je tokom juna i jula 2012. godine. Istraživanje je sprovedeno intervjuisanjem 310 lekara i farmaceuta sa liste ustanova koju je dostavio Hemofarm.

Prema rezultatima ovog istraživanja u vezi sa reputacijom farmaceutskih kompanija, Hemofarm je kompanija sa kojom je stručna javnost u najvećoj meri upoznata – spontana poznatost je čitavih 90%.

Redovno i neometano snabdevanje tržišta jedan je od prioriteta Sektora prodaje.

Hemofarm, takođe, ima najbolju reputaciju od farmaceutskih kompanija obuhvaćenih istraživanjem – 92% ispitanih naklonjeno je Hemofarmu, dok bi ga 79% stručnjaka afirmativno predstavilo.

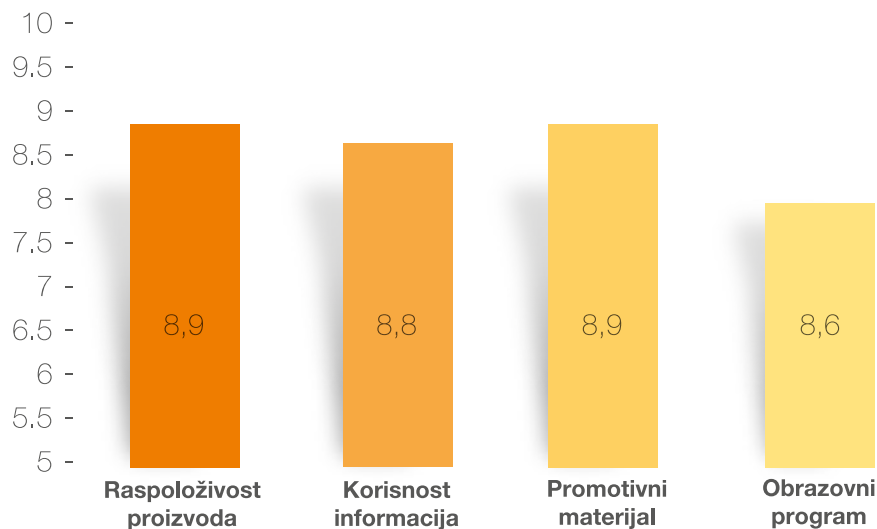
Ispitani pripadnici stručne javnosti su kao kriterijume kojima pridaju najveći značaj prilikom ocenjivanja kompanija naveli dostupnost proizvoda korisnih za pacijente i kvalitet podataka koji im farmaceutska kompanija obezbeđuje.

Na desetostepenoj skali Hemofarm je dobio ocenu 8,9 kao kompanija koja u sva-

kom trenutku ima proizvode koji su korisni pacijentima i 8,8 kao kompanija koja obezbeđuje kvalitetne podatke. Što se tiče promotivnih aktivnosti, Hemofarm je ocenjen sa 8,9 kao kompanija koja obezbeđuje koristan i zanimljiv promotivni materijal i sa 8,6 kao kompanija koja pruža korisne i objektivne obrazovne programe.

U svim posmatranim kategorijama Hemofarm je zauzeo prvo mesto među farmaceutskim kompanijama uključenim u istraživanje.

Što se tiče imidža, stručna javnost je Hemofarm opisala kao iskrenu i brižnu kompaniju koja je posvećena korisnicima. Opšti zaključak je da je Hemofarm kompanija od poverenja.

**Redovno i neometano snabdevanje tržišta
jedan je od prioriteta sektora prodaje**

Stručna javnost

Odnos kompanije sa jedne strane, i stručne javnosti (lekara i farmaceuta) sa druge, pravno je regulisan Pravilnikom o načinu oglašavanja leka, odnosno medicinskog sredstva (Službeni glasnik RS, br. 79/2010), kao i internim dokumentom „Smernice za rad sa lekarima i farmaceutima” u kojem su detaljno utvrđene procedure po kojima se mogu razvijati i održavati poslovni odnosi sa ovim

interesnim stranama, a koje su u skladu sa etičkim kodeksom Hemofarma.

Smernice propisuju pravila ponašanja i metode kojima se lekarima i farmaceutima mogu predstavljati prednosti proizvoda kompanije Hemofarm u odnosu na konkurentske.

Donacije

Kao društveno odgovorna, kompanija Hemofarm je otvorena za zahteve za donacije. Najznačajniji deo donacija odnosi se na donacije u lekovima, ali Hemofarm takođe donira i medicinsku opremu, potrošni materijal i ostalu opremu neophodnu za funkcionisanje zdravstvenih centara i apoteka.

Način donacije uređen je unutrašnjim pravilima, kao i zakonskim rešenjima radi donošenja odluka na transparentan i objektivan način.

Ova donacija omogućila je kvalitetnije uslove prevencije i lečenja najtežih bolesti građanima Šapca i čitavog Mačvanskog okruga.

Zahvaljujući ovim sredstvima, renovirani su koronarna jedinica, ambulante i bolesničke sobe. Zbog većeg broja raspoloživih ordinacija, broj izvršenih pregleda znatno je veći što doprinosi ranijem i preventivnom otkrivanju zdravstvenih problema.

S obzirom na to da interno odeljenje predstavlja najfrekventnije odeljenje bolnice, potreba za boljim uslovima rada bila je izuzetno izražena i zahvaljujući ovoj donaciji zdravstvena nega u Srbiji se za korak primakla svetskim standardima. Donacija takođe predstavlja jasan znak podrške kompanije Hemofarm ustanovama javnog zdravlja sa ciljem unapređenja zdravlja građana.

U 2012. godini donacijom od 13.8 miliona dinara, Opštoj bolnici „Dr Laza K. Lazarević” u Šapcu, omogućeni su kvalitetniji uslovi lečenja građana Šapca i čitavog Mačvanskog okruga.

A hand is shown holding a small green plant with four leaves and a single water droplet on one of the leaves. The plant is growing out of a small mound of dark brown soil. The background consists of a bright blue sky with light clouds and a lush green field with small white flowers in the foreground.

Posvećeni vama za svako dobro

Izveštaj o održivom razvoju 2012.

A photograph of a hand holding another hand, symbolizing support and care. The background is a bright green field under a clear blue sky with light clouds. The text 'Hemofarm Fondacija' is overlaid on the right side of the image.

Hemofarm Fondacija

Hemofarm Fondacija

Hemofarm Fondacija osnovana je 1993. godine odlukom kompanije Hemofarm a.d. Vršac. Njenim osnivanjem ostvarena je namjera Hemofarma da doprinese kvalitetnijem životu svakog pojedinca i omogući bolje uslove u zajednici.

Fondacija predstavlja poseban pravni entitet, neprofitnu organizaciju usmerenu na pružanje podrške onima koji predstavljaju najveći intelektualni potencijal, organizovanje humanitarnih aktivnosti, razvoj lokalne i šire zajednice, promociju i očuvanje kulture i kulturne baštine Srbije, kao i na unapređe-

nje i razvoj zdravstva, obrazovanja i zaštitu životne sredine.

Hemofarm Fondacija dugi niz godina na razne načine pomaže institucije obrazovanja, a edukacija je jedan od prioriteta koji podržava i njen osnivač Hemofarm i sama STADA grupa u čijem okrilju posluje od 2006. godine. U 2012. godini Hemofarm Fondacija uložila je više od 68 miliona dinara za realizaciju brojnih projekata u različitim oblastima širom Srbije.

Doprinos okruženju

Razvoj i napredak lokalne zajednice postižu se u partnerstvu sa zajednicom i direktnim investiranjem u određene projekte od šireg društvenog interesa. Podrška Fondacije ogleda se u investiranju u lokalnu infrastrukturu, doniranju humanitarnih udruženja i aktivnosti, očuvanju verske i kulturne tradicije, kao i brizi o bezbednosti građana i zaštiti životne sredine.

Tokom 2012. godine posebna pažnja usmerena je ka pospešivanju zaposlenosti

žena, pokretanjem pilot programa za njihovo ekonomsko osnaživanje u toku 2012. godine u Vršcu, sa ciljem da se podstakne žensko preduzetništvo i smanji nezaposlenost. Na raspisan javni konkurs prijavilo se 15 nezaposlenih žena između 20 i 45 godina koje su evidentirane u Nacionalnoj službi za zapošljavanje, od toga je njih 13 prošlo teorijsku obuku i praktičan trening za pokretanje sopstvenog biznisa.

Za 4 žene sa najboljim idejama Hemofarm

Fondacija obezbedila je lokale za pokretanje sopstvenog preduzeća sa plaćenim troškovima zakupa za prvu godinu poslovanja. Fondacija je obezbedila i podršku iz državnih razvojnih fondova u iznosu od 160.000 dinara za svaku od pobjednica. Na ovaj način pokrenuta su četiri nova biznisa i to: Servis za pranje i peglanje veša „Pahuljica”, Tkački atelje „Semiramida”, PR Agencija za menadžment i konsalting poslove – „Marketing Support” i Salon lepote „Beauty Boom”.

Pored direktne finansijske podrške učesnicama koje su dobile nagradu, program je omogućio svim učesnicama da steknu veštine neophodne za pokretanje sopstvenog preduzeća. Istovremeno, aktiviranje do tada nekorišćenog poslovnog prostora, u koji su po renoviranju smeštena preduzeća, dalo je zamajac podizanju kvaliteta života u naselju i privuklo i druge male privrednike da na toj lokaciji pokrenu svoje poslovanje.

Podrška kulturi

Hemofarm Fondacija je i tokom 2012. godine nastavila da podržava različite kulturne manifestacije ulaganjem više od 13 miliona dinara u 34 aktivnosti i na taj način podigla kvalitet i bogatstvo kulturnog života širom zemlje.

Hemofarm Fondacija već tradicionalno dodeljuje godišnju nagradu „Vasko Popa” za najbolju zbirku pesama na srpskom jeziku. Pored manifestacija, Fondacija pomaže kulturne ustanove i institucije među kojima su vršačka Gradska biblioteka i Gradski muzej, ali i Muzej Nikole Tesle u kom se nalaze ek-

sponati, dokumenta i značajni patenti jednog od najvećih naučnika – priznatog i poznatog širom sveta.

Jedna od najvažnijih saradnji koje je ostvarila Hemofarm Fondacija jeste partnerstvo sa Fondacijom Beogradske filharmonije, kojim će biti pomognut dalji razvoj najuspešnije kulturne institucije u Srbiji. Unapređenje i razvoj kulture deo je strateškog opredeljenja Hemofarm Fondacije, a dugoročna saradnja sa Beogradskom filharmonijom predstavlja jedan od najznačajnijih koraka ka ostvarenju tog cilja.

Od manifestacija i projekata koje je podržala Fondacija izdvajaju se „Zmajevе dečije igre” u Novom Sadu, „Vršačka pozorišna jesen”, ali i Beogradska filharmonija, Kolarčeva zadužbina, Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu i beogradsko pozorište Dadov.

Zdravstvo

Hemofarm Fondacija od svog osnivanja konstantno pomaže zdravstvene ustanove i različita udruženja građana, kao što su udruženje za borbu protiv raka, šećerne bolesti, multiplaskleroze, distrofičara, kardiologa Srbije i mnoga druga.

Fondacija je tokom 2012. godine pomogla Kliničko-bolničkom centru Dedinje da nabavi sofisticirane uređaje za operaciju srca – instrumenti za minimalno invazivnu hirurgiju mitralnog zaliska – vrednosti oko tri miliona dinara. Ovim uređajima smanjena je invazivnost operativnog zahvata i vreme postoperativnog oporavka.

Smanjena je, takođe, potreba za uzimanjem lekova, kao i broj postoperativnih komplikacija koje mogu ugroziti život pacijenata. Donacija se pokazala korisnom na više nivoa jer je pored podizanja kvaliteta zdravstvene usluge i smanjenja postoperativnog perioda pacijenata doprinela i finansijskom rasterećenju Fonda za zdravstveno osiguranje.

Pored donacije Kliničko-bolničkom centru Dedinje, Fondacija je donirala sredstva u iznosu većem od 340.000 dinara KBC „Dr Dragiša Mišović – Dedinje” u Beogradu za laparaskopsku hirurgiju debelog creva. Nakon obuke hirurga iz Srbije u Americi započete su pionirske operacije ovog tipa u našoj zemlji.

Za uspešan rad i njihovo izvođenje potrebni su i instrumenti koje je donacijom obezbedila Hemofarm Fondacija.

Deo sredstava Fondacije potpomognut je donacijama zaposlenih u kompaniji Hemofarm i građana Vršca i iskorišćen za poboljšanje uslova rada u Odeljenju za transfuziju Zdravstvenog centra Vršac.

Ovo je bio prvi projekat Fondacije koji se bazirao na saradnji sa širom društvenom zajednicom i predstavlja model koji će Fondacija i dalje nastaviti da neguje.

Zaštita životne sredine

Na polju zaštite životne sredine Fondacija deluje proaktivno programima koji za cilj imaju podizanje nivoa opšte svesti u ovoj oblasti. Ciljna grupa ovih aktivnosti su deca i mladi, pa je tako uz podršku Fondacije u 2012. godini organizovan kviz znanja – „Zeleno volim te, zeleno”.

Posebna podrška pruža se organizaciji

„Ambasadori životne sredine” koja deluje na ekološkom opismenjavanju građana i promoviše odgovorno ponašanje prema životnoj sredini.

U okviru programa „Izlet do zdravlja” najmlađi građani Vršca upoznaju se sa prirodnim lepotama svog kraja, ali i ponašanjem kojim se one štite.

Mladi talenti

Hemofarm Fondacija je tokom 2012. godine uložila više od 37 miliona dinara u programe stipendiranja 240 srednjoškolaca i studenata.

Ovi programi namenjeni su studentima na univerzitetima i fakultetima čiji je osnivač Republika Srbija, učenicima srednjih škola u Vršcu i studentima, deci zaposlenih radnika u Hemofarm-u A.D.

Hemofarm Fondacija je zajedno sa Fondacijom Olivova iz Češke, obezbedila nagrad-

no putovanje najboljim učenicima trećeg i četvrtog razreda srednjih škola sa teritorije opštine Vršac, kao i Bele Crkve, koja spada među nerazvijenije opštine u Srbiji.

Novčanim nagradama obezbedili smo podršku najboljim učenicima prvog, drugog i trećeg razreda srednjih škola za osvojena prva tri mesta na republičkim takmičenjima znanja u oblasti prirodnih nauka. Na ovaj način Fondacija podržava razvoj kadrovske baze za kompaniju Hemofarm.

Fondacija je tokom 2012. godine uložila više od 37 miliona dinara u programe stipendiranja srednjoškolaca i studenata.

Humanitarne aktivnosti

Hemofarm Fondacija aktivno radi na poboljšanju uslova života najugroženijih socijalnih grupa u našem društvu. Pokrenuti su programi podrške domovima i drugim institucijama koje brinu o deci bez roditeljskog staranja u Somboru, Beloj Crkvi, Beogradu i Pančevu.

U 38 aktivnosti humanitarnog karaktera donirano je više od 3,5 miliona dinara. Fondacija je podržala i aktivnosti udruženja koja rade na poboljšanju socijalnog položaja građana sa teškim oboljenjima ili invaliditetom.

Obrazovanje

Edukacija i unapređenje nauke i obrazovanja važne su stavke u aktivnostima Hemofarm Fondacije, a sve sa ciljem da se najbolji mladi ljudi zadrže u zemlji kako bi se „redukovao“ trend „odliva mozгова“ i omogućilo što kvalitetnije obrazovanje onima koji su budućnost celokupnog društva.

Pored stipendija najtalentovanim mladim ljudima, Hemofarm Fondacija godinama pomaže funkcionisanje obrazovnih ustanova obezbeđujući sredstva za opremanje i renoviranje obrazovnih ustanova, kao i učešće najboljih studenata i školaraca na međunarodnim seminarima, treninzima i edukacijama u zemlji i inostranstvu.

Radi podrške obrazovanju i podizanju kvaliteta obrazovanja, Fondacija bez naknade

izdaje svoje prostorije Muzičkoj školi „Josif Marinković“ u Vršcu. Prostorije se koriste za vežbanje i izvođenje praktičnog dela nastave. Vrednost ove donacije iznosi više od milion dinara na godišnjem nivou.

Tokom 2012. godine Hemofarm Fondacija takođe je obezbedila sredstva za odlazak predstavnicima muzičke škole na međunarodno takmičenje solo pevača „Bruna Spiler“ u Herceg Novom.

Fondacija podržava i rad Debatnog kluba Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu i trudi se da svojim donacijama omogući učešće članova kluba na takmičenjima u besedništvu kako u zemlji, tako i u inostranstvu.

A photograph of a paved walkway in a park. The walkway is made of light-colored rectangular paving stones and runs diagonally from the bottom left towards the top right. To the left of the walkway is a dense line of trees with green and yellow foliage. To the right is a large, rectangular area of green grass. In the background, a building with a distinctive roof is visible through the trees. The lighting suggests it's either early morning or late afternoon, with a warm glow.

Posvećeni vama za svako dobro

Izveštaj o održivom razvoju 2012.

An aerial photograph of a park during autumn. The scene is dominated by a large, paved plaza made of rectangular stone tiles, which is partially covered by green grass. In the center of the grassy area, a group of five people are standing in a circle, holding hands. The trees around the plaza are in various stages of autumn, with some showing bright yellow and orange foliage, while others are still green. The lighting is warm, suggesting late afternoon or early morning. The overall atmosphere is peaceful and communal.

Ljudski resursi

Odnos prema zaposlenima

Jedan od najvažnijih resursa Hemofarma, kao moderne i dinamične kompanije, jesu zaposleni. Realizacijom ličnog i profesionalnog potencijala, oni doprinose ostvarenju organizacionih ciljeva. Stoga je visokokvalifikovan i kvalitetan kadar jedan od najvažnijih prioriteta naše kompanije.

Hemofarm želi da bude prepoznat kao „najpoželjniji poslodavac” tako što će, između ostalog, biti uspešna kompanija i u domenu upravljanja ljudskim resursima.

Uprava, pravo rad i opšti podaci

Hemofarm je kompanija koja brine o svojim zaposlenima. Na dan 31. 12. 2012. godine kompanija je imala 1.682 zaposlena. Od ukupnog broja zaposlenih na dan 31. 12. 2012. godine njih 96 bilo je angažovano po ugovoru na određeno vreme, a dvoje radi sa skraćenim radnim vremenom.

Kompanija do sada nije imala slučajeve radnog angažovanja maloletnih radnika. Minimalna bruto zarada u Hemofarmu je iznad minimalne zarade u Srbiji.

Minimalna bruto zarada u Republici Srbiji za decembar 2012. godine	Hemofarm a.d. minimalna zarada za decembar 2012. godine
27.534 rsd.	28.167 rsd.

Kada je reč o pravima i obavezama zaposlenih, Hemofarm ne pravi razliku između zaposlenih angažovanih po osnovu ugovora na određeno i ugovora na neodređeno vreme. Od ukupnog broja zaposlenih 55 odsto su

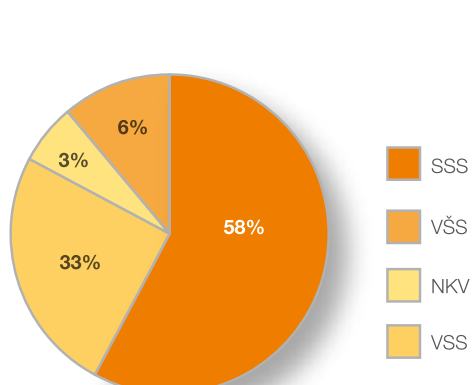
žene, a njihov udeo u rukovodećim pozicijama je 57 odsto. U kompaniji su za istovetna radna mesta određene jedinstvene zarade bez obzira na pol zaposlenog.

Ugovor	Muškarci	Žene	Ukupno
Neodređeno	711	875	1.586
Određeno	34	62	96
Ukupno	745	937	1.682

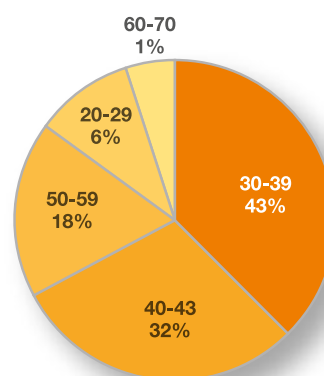
	2011.			2012.			
Ugovor	Muškarci	Žene	Ukupno	Određeno	Muškarci	Žene	Ukupno
Menadžment	54	65	119	Neodređeno	55	72	127
Ostali	702	875	1.577	Određeno	690	865	1.555
Ukupno	756	940	1.696	Ukupno	745	937	1.682

Tokom godine, kompaniju je napustilo ukupno 82 zaposlena što je 4,75% od ukupnog broja:

Starost	<30		30-50		>50		Total	
	Novozaposleni	Napustili kompaniju	Novozaposleni	Napustili kompaniju	Novozaposleni	Napustili kompaniju	Novozaposleni	Napustili kompaniju
Muškarci	12	2	11	14	-	15	21	31
Žene	24	3	19	22	-	24	43	49
Ukupno	36	5	30	36	-	39	66	82

Kvalifikaciona struktura zaposlenih u Hemofarmu

Starosna struktura zaposlenih u Hemofarmu

Odsustvo zbog održavanja trudnoće ili porodijskog bolovanja ne predstavlja zaposlenima prepreku pri povratku na posao. U toku 2012. godine bilo je 88 odlazaka na porodijsko odsustvo. Sve porodilje vratile su se na posao u toku 2012. nakon porodijskog odsustva.

Hemofarm je kompanija koja zauzima stav da je pravo na rad univerzalno i zato se pri zapošljavanju vodi računa samo o jednom kriterijumu, a to je profesionalna kompetentnost. U svom radnom okruženju primenjujemo politiku nulte tolerancije za svaki oblik diskriminacije po osnovu polne, nacionalne,

verske i bilo koje druge razlike.

Tokom 2012. godine nije pokrenut nijedan postupak protiv kompanije po osnovu polne, nacionalne, verske ili drugog vida diskriminacije.

U 2012. godini nije zabeležen nijedan slučaj mobinga. U istoriji kompanije zabeležena su samo dva slučaja pokretanja postupka po osnovu povrede Zakona o sprečavanju zlostavljanja na radu od kojih je jedan sudski odbijen kao neosnovan, a drugi je u sudskoj proceduri.

Kada je reč o mobingu, važno je istaći da kompanija svojim zaposlenima nudi punu pravnu zaštitu i podršku u ovakvim slučajevima.

Strateški ciljevi u oblasti upravljanja ljudskim resursima

Hemofarm neprestano ulaže u svoje zaposlene. Kada je u pitanju profesionalni razvoj zaposlenih, strateški ciljevi su promocija i rad na usvajanju vrednosti iza kojih stoji kompanija, dalje jačanje radne kulture, kao i unapređenje sistema nagrađivanja onih zaposlenih koji svojim rezultatima inspirišu druge kolege i rade na unapređenju svog poslovnog okruženja. Stvaranje uslova za uspostavljanje ravnomernog balansa izme-

đu posla i privatnog života takođe je postavljeno kao jedan od ciljeva.

Među strateškim ciljevima u ovoj oblasti jeste dalje jačanje i negovanje dvosmerne komunikacije između rukovodstva i zaposlenih. Ovakav vid komunikacije u Hemofarmu se podstiče u svim oblastima, uključujući tu i oblast inovacija i poboljšanja produktivnosti.

Sindikalna organizacija

Hemofarm neguje pravo svojih zaposlenih na samoorganizovanje. U okviru kompanije deluju dve sindikalne organizacije. O zainteresovanosti zaposlenih da uzmu aktivno učešće u zaštiti svojih prava i da rade na njihovom poboljšanju govori i podatak da se broj članova većinskog samostalnog sindikata uvećao sa 1.221 u 2011. godini na 1.290

nicama je obezbeđen poklon za 8. mart, a za decu zaposlenih se za novogodišnje praznike organizuje proslava sa podelom paketića.

Prema kolektivnom ugovoru, zaposlenima su kao vid nagrade za neprekidni rad u Hemofarmu obezbeđene i jubilarne nagrade koje nisu samo zahvalnica zaposlenima za njihov

Iznos jubilarnih nagrada (u rsd)	
10 godina	37.150
15 godina	49.540
20 godina	74.310
25 godina	86.690
30 godina	99.080
35 godina	123.850

u 2012, što čini 77% od ukupnog broja zaposlenih.

Uloga većinskog samostalnog sindikata bila je naročito izražena u procesu usaglašavanja i potpisivanja novog kolektivnog ugovora 2012. koji će važiti tri godine.

Zaposleni u kompaniji ostvaruju puno pravo na sindikalno udruživanje.

Pored zaštite prava zaposlenih, kolektivnim ugovorom definišu se i njihove obaveze tokom radnog odnosa u kompaniji. Shodno našem Zakonu o radu, kolektivni ugovor se primenjuje na sve zaposlene.

Prema kolektivnom ugovoru, zaposlenima je garantovan regres za godišnji odmor, kolegi-

predan rad na izgradnji Hemofarma, već i podsticaj da svojim talentom i radnim osobinama još više doprinose boljim poslovnim rezultatima kompanije.

Prilikom odlaska u penziju, za utvrđivanje i isplatu otpremnine u obzir se uzima bruto prosečna zarada na nivou kompanije ili visina prosečne zarade zaposlenog u poslednja tri meseca, a u skladu sa kolektivnim ugovorom.

Shodno Zakonu o radu, u slučaju potrebe za promenom radnog mesta zaposleni dobija obaveštenje po čijem prijemu mu je ostavljen rok od minimum osam radnih dana da se izjasni o prihvatanju ponuđenog radnog mesta.

Programi za stimulaciju zaposlenih

Hemofarm posebno neguje kulturu nagrađivanja zaposlenih koji svojim vanrednim zalaganjem na radnom mestu doprinose bržem razvoju kompanije.

Sistem nagrađivanja najboljih radnika u kompaniji samo je jedan od načina da se zadrže najtalentovaniji i najvredniji, kao i da se nagradi vernost zaposlenih. Oni pomažu i u pozicioniranju kompanije kao poželjnog poslodavca i privlače najkvalitetnije kadrove.

U 2012. godini Hemofarm je pokrenuo i program razvoja talenata. Na samom početku programa, 162 zaposlena lica prošla su selekciju, da bi kroz ovaj program prošlo ukupno 47 zaposlenih. Na osnovu programa koji je obuhvatao interaktivne radionice, odabrano je 15 top talenata. Cilj je da se podrži dalji razvoj ovih zaposlenih edukacijama i raznim projektima u 2013. godini.

Svi zaposleni u Hemofarmu dobijaju formalnu povratnu informaciju o svom radu.

Na osnovu Pravilnika o definisanju okvira za utvrđivanje zarada i drugih primanja, zaposleni koji tokom redovnih mesečnih evaluacija pokažu izuzetne rezultate imaju pravo na jednokratno uvećanje svog ličnog dohotka u iznosu od 10 odsto svoje osnovne mesečne zarade.

Zaposleni na ključnim pozicijama ocenjuju se i na osnovu programa Plana karijere, koji podrazumeva postavljanje i ostvarivanje ciljeva.

Kompanija podstiče zaposlene da koriste prednosti dodatnog penzionog osiguranja. Shodno generalnom ugovoru o dobrovoljnom penzijskom osiguranju zaposlenih, kompanija će uplaćivati 2.000 RSD meseč-

no zaposlenima koji se opredele da iz svojih sredstava uplaćuju najmanje 1.000 RSD, a koji su u neprekidnom radnom odnosu duže od tri godine, ili se zapošljavaju na neodređeno vreme od prvog radnog dana u kompaniji. Cilj nam je da svakom zaposlenom omogućimo dobre uslove života tokom radnog veka, ali i posle odlaska u penziju, kao i da podstičemo lojalnost kompaniji.

Kompanija obezbeđuje i jednokratnu naknadu za svako rođeno dete, kao i pomoć u novcu i školskom priboru za decu samohranih roditelja.

Briga o zdravlju zaposlenih

Hemofarm vodi računa o zdravlju svojih zaposlenih. Kao farmaceutska kompanija, shvatamo sav značaj prevencije u okviru sistema zdravstvene zaštite. Uz stres, umor danas postaje jedan od najvećih problema zaposlenog čoveka. Kao posledica, dolazi do opadanja nivoa koncentracije i produktivnosti što se negativno odražava i na zdravlje zaposlenih, a onda i na rezultate kompanije. Tokom 2012. godine, kompanija je organizovala predavanja na temu „Stres, sagorevanje i strategije“.

Kompanija u okviru Sektora ljudskih resursa ima i stručne saradnike posebno osposobljene da pružaju psihosocijalnu podršku zaposlenima i njihovim porodicama u procesu eliminisanja negativnog uticaja niza spoljnih faktora na njihov život. Stručna lica pomažu zaposlenima kako bi na najkvalitetniji način izbalansirali svoju karijeru sa porodičnim životom i tako se potpunije ostvarili na oba polja.

Kultura dijaloga i komunikacija unutar kompanije

Hemofarm razvija kulturu otvorenog dijaloga među zaposlenima. Sa kolegama komuniciramo pravovremeno i otvoreno o svim dešavanjima u kompaniji koja mogu imati uticaj na njihovu karijeru.

Dvosmerna komunikacija na liniji rukovodstvo – zaposleni u kompaniji je nešto na šta smo posebno ponosni. Nastojimo da zaposleni u svakom trenutku imaju pristup informacijama koje im mogu biti od koristi ili podršku u radu i planiranju radnih aktivnosti.

Kao vid komunikacije sa menadžmentom zaposlenima su na raspolaganju i posebne kutije za predloge i mišljenja. Ovakav način komunikacije nudi radnicima mogućnost da direktno sugerišu mere za poboljšanje uslova rada i pomažu menadžmentu da ostvari uvid u eventualne probleme u različitim radnim jedinicama širom naše poslovne mreže.

Informacije su zaposlenima dostupne i u sindikalnim organizacijama koje deluju u okviru kompanije. Plan za 2013. godinu uključuje postavljanje informacionih terminala u preduzeću kako bi se povećala dostupnost informacija od opšte koristi.

I menadžmentu i zaposlenima su na raspolaganju kanali direktne komunikacije kao što su elektronska pošta, elektronske novine, ali i sastanci na kojima se zaposleni mogu interesovati o pitanjima koja smatraju bitnim za sopstveni profesionalni razvoj. Na inicijativu generalnog direktora u kompaniji će biti pokrenuta praksa redovnog radnog doručka zaposlenih sa generalnim direktorom. Glavna motivacija za pokretanje ove inicijative je želja generalnog direktora da stekne širok uvid u dešavanja u kompaniji i da pored menadžmenta sasluša i mišljenja ostalih zaposlenih.

Fond za prevenciju radne invalidnosti i rekreativni odmor zaposlenih

Ovaj fond trudi se da nadomesti prava na prevenciju i lečenje koja su radnici polako gubili reformama državnog zdravstvenog sistema ili koja iz različitih razloga ne mogu da ostvare preko RFZO-a. Broj korisnika različitih vidova pomoći fonda solidarnosti raste iz godine u godinu (u 2012. godini se više od 600 radnika i oko 100 penzionera Hemofarma obratilo fondu za neku vrstu pomoći).

Pravilnikom Fonda za prevenciju radne invalidnosti i rekreativni odmor zaposlenih utvrđeno je da fond u okviru svoje delatnosti pruža pomoć radnicima u sledećim slučajevima:

- Pomoć zaposlenom radi ostvarivanja odgovarajuće zdravstvene zaštite koju ne pokriva državni RFZO (lekovi, specijalistički pregledi, lečenje, operacije, ortopedska pomagala, medicinska rehabilitacija i drugo)
- Rehabilitaciono – banjsko lečenje i medicinska rehabilitacija kao nastavak lečenja
- Rehabilitacija zaposlenih koji rade na radnim mestima sa povećanim rizikom, zaposlenih sa umanjnim radnim sposobnostima i zaposlenih sa više od 25 godina radnog staža

- Preventivni rekreativni oporavak zaposlenih
- Jednokratna novčana pomoć zaposlenom zbog bolesti duže od šest meseci
- Dobrovoljni davaoci krvi organizovani su u okviru fonda solidarnosti u sekciju dobrovoljnih davalaca krvi
- Jednokratna novčana pomoć zaposlenom za rođenje i usvojenje deteta
- Jednokratna novčana pomoć zaposlenom samohranom roditelju za polazak dece u školu na početku školske godine
- Sportsko-rekreativne aktivnosti zaposlenih u smislu prevencije bolesti i očuvanja zdravlja
- Jednokratna novčana pomoć porodici preminulog zaposlenog i pomoć zaposlenom u slučaju smrti člana uže porodice
- Pomoć penzionerima (za lekove, laboratorijske analize i sahranu)

Bezbednost i zdravlje na radu

Kompanija od svog osnivanja radi na stvaranju uslova za bezbedno radno okruženje. Standardi bezbednosti i zdravlja na radu usklađeni su sa najboljim dostupnim standardima i internim propisima STADA grupe, kako bi naše radno okruženje bilo potpuno bezbedno.

Povrede na radu 2012.	
Lakše povrede	27
Teže povrede	3
Ukupan broj povreda	30
Ukupan broj izgubljenih dana	568
Ukupan broj dana odsutnosti***	12.543
Stopa povreda (IR)	2
Stopa izgubljenih dana (LDR)**	34
AR***	2

* Stopa povreda (IR) = Ukupan broj povreda / Ukupan broj radnih sati x 200.000

** Stopa izgubljenih dana (LDR) = Ukupan broj izgubljenih dana zbog povreda na radu / Ukupan broj radnih sati x 200.000

*** Stopa odsustvovanja s posla (AR) = Ukupan broj dana odsutnosti / Ukupan broj radnih sati x 200.000

**** Ukupan broj dana odsustvovanja obuhvata bolovanja do 30 dana i bolovanja preko 30 dana

Zaposleni se o merama bezbednosti i zdravlja na radu obaveštavaju internim sredstvima komunikacije – posredstvom oglasnih tabli, intraneta, fabričkih novina i u direktnim kontaktima sa kolegama zaduženim za ovu oblast. Cilj obuke koju prolaze zaposleni u Hemofarmu jeste upoznavanje sa potencijalnim rizicima koji postoje u njihovom nepo-

srednom radnom okruženju, kao i sa procedurama za reagovanje u rizičnim situacijama.

U toku 2012. godine bilo je 30 povreda na radu, od čega 27 lakih i tri teške, što čini 1,78% zaposlenih. Plan je da se u toku 2013. uvede sistem OHSAS 18001.

Standard OHSAS 18001 (Occupational Health & Safety Assessment Series) je standard koji definiše zahteve za sistem menadžmenta zdravljem i bezbednošću na radu.

Briga o penzionisanim kolegama

Hemofarm nastavlja iz godine u godinu tradiciju okupljanja svojih zaposlenih koji su u penziji. Svake godine organizujemo prijeme za naše penzionere i pružamo zaposlenima priliku da družeći se sa njima saznaju više o tome kakav je Hemofarm bio nekad, a kakav je sad.

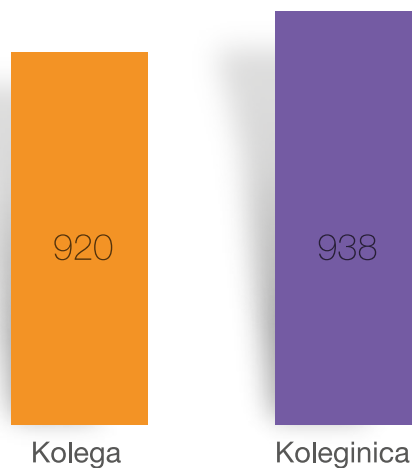
Edukacija zaposlenih

U toku 2012. godine 1.858 radnika prošlo je eksterne i interne obuke. Tokom godine najviše je bilo internih obuka za novozaposlene radnike, kao i različitih obuka za nove operativne postupke. Isto tako, zaposleni su pohađali mnogobrojne stručne eksterne obuke, kao i „soft skills” treninge.

U 2012. godini na nivou cele Hemofarm grupe u eksterne edukacije uloženo je više od 200.000 evra, dok je na nivou Hemofarma a.d. to iznosilo više od 160.000 evra.

U planu je da se za 2013. godinu ulaže više u „soft skills”.

Svi novozaposleni, njih 64 u 2012. godini, prošli su ukupno 512 sati obuke.

Posvećeni vama za svako dobro

Izveštaj o održivom razvoju 2012.

Zaštita životne sredine

Zaštita životne sredine

U svom poslovanju nastojimo da održimo reputaciju odgovorne kompanije čuvajući okruženje za buduće generacije. Naša odgovornost prema životnoj okolini prevazilazi obavezu poštovanja standarda i važeće zakonske regulative. Za Hemofarm je to obaveza davanja primera dobre prakse odgovornog ponašanja. Ličnim primerom želimo da inspirišemo i druge kompanije i tako stvorimo uslove za trajne i održive rezulta-

te u ovoj oblasti. Najznačajnija investicija u oblasti zaštite životne sredine odnosi se na planiranu izgradnju primarnog prečistača otpadnih voda.

Planirani iznos investicije je 500.000 evra realizovanjem u naredne tri godine, pri čemu je prva faza realizacije koja se odnosi na 2012. godinu iznosila 150.000 evra.

Najznačajniji projekti sprovedeni u ovoj oblasti su:

- Početak izgradnje primarnog prečistača otpadne vode – prva faza rekonstrukcije kanizacione mreže (150.000 evra)
- Demontaža radioaktivnih gromobrana (10.000 evra)

Poštovanjem zakonske regulative, međunarodnog standarda ISO 14001, kao i interno razvijenih pravila, sistematskim pristupom identifikujemo, kontrolišemo i poboljšavamo uticaj svojih aktivnosti, proizvoda i usluga na životnu sredinu.

Stalno modifikovanje i usavršavanje procesa

proizvodnje doprinosi racionalnijoj potrošnji materijala i energije. Radimo i na stvaranju uslova za dugoročni opstanak Hemofarma u uslovima rizika od nestašice prirodnih resursa i drugih potencijalnih rizika. Ulaganja u zaštitu životne sredine, efikasnije korišćenje vode, energije i resursa za nas su ulaganja u dugoročni uspeh Hemofarma.

Upravljanje otpadom

Upravljanje otpadom predstavlja opšti interes društva. Kompanija organizovanim i dobro osmišljenim sistemom upravljanja otpa-

dom postiže pozitivne ekonomske efekte i smanjuje negativan uticaj na životnu sredinu.

Pregled kretanja otpada po vrsti u tonama				
Vrsta otpada	1.1.2012.	Generisano otpada u 2012. godini	Zbrinuto otpada u 2012. godini	31.12.2012.
Neopasan	-	260	260	-
Opasan	13	148	156	5
Ukupno	13	408	416	5

Kompanija pridaje veliki značaj pravovremenom i adekvatnom zbrinjavanju generisanog otpada. Opasan otpad izvezen je i zbrinut u Austriji, u skladu sa lokalnim i internacionalnim propisima.

Hemofarm aktivno radi na smanjenju uticaja otpada na životnu sredinu. Proces upravljanja ambalažnim otpadom u Hemofarmu regulisan je u skladu sa postojećim zakonskim regulativama, a ostvarenje nacionalnog cilja upravljanja ambalažnim otpadom povereno je ovlašćenom operateru koji planira i organizuje aktivnosti u vezi sa ispunjenjem državne strategije. Ovim aranžmanom Hemofarm je ispunio svoju zakonsku obavezu upravljanja ambalažnim otpadom.

Reciklaža je zastupljena i u procesu proizvodnje infuzionih boca. Prilikom formiranja polietilenskih infuzionih boca u tehnološkom

postupku stvara se otpad koji se kontrolisano prikuplja i šalje u Pogon plastike. Prikupljeni otpad se potom pomoću opreme regranuliše i ponovo vraća u proizvodnju Pogona plastike za sledeću proizvodnju zatvarača i vešalica za staklene infuzione boce. Ukupna količina ponovo upotrebljenog regranulisanog materijala je 183.622 kg, a ostatak regranulata koji nije bio potreban za proizvodnju u iznosu od 12.000 kg eksterno je prodat ovlašćenim organizacijama.

U toku 2012. godine prvi put je uvedena praksa primarne selekcije komunalnog otpada u krugu fabrike. Na ovaj način kompanija želi da da pozitivan primer ostalima i skrene pažnju na ekonomski, ekološki i socijalni značaj pravilnog razvrstavanja otpada, uštede resursa i ponovne upotrebe recikliranih materijala.

Emisije gasova

Sa industrijalizacijom i rastom populacije, emisija gasova sa efektom staklene bašte neprestano se povećava i svi osećamo efekte klimatskih promena. Smatra se da najviše posledica na globalno zagrevanje imaju: ugljen-dioksid, hlorofluorokarbonati, metan i azot.

Hemofarm redovno vrši pojedinačna merenja emisija ugljen-dioksida iz svog kotlovskog postrojenja, koje je i jedini emiter tog štetnog gasa. Koncentracije zagađujućih materija, prema merenjima ovlašćene laboratorije, pokazuju da su emisije u okviru zakonski propisanih vrednosti.

Quantity of purchased 'ozone-friendly' freon in 2012	
FREON R134A	320kg
FREON R404A	170kg
FREON R407C	67kg
FREON R410A	34kg
FREON R507	78kg

Kompanija redovno godišnje preispituje podatke EMS-a (Environment Management System – Sistem zaštite životne sredine) čiji je sastavni deo i analiza rizika po životnu sredinu. EMS je u skladu sa standardom ISO 14001:2004 i predstavlja skup mera i postupaka radi očuvanja životne sredine i njihovo dokumentovanje u skladu sa standardom ISO 14001:2004, zakonskim i drugim zahtevima. Jedna vrsta sistemskog dokumenta je i „Analiza rizika po životnu sredinu” i njome su obuhvaćeni svi procesi u Hemofarmu. Preispitivanje se vrši najmanje jednom

godišnje ili češće, po potrebi, kada u procesima nastanu promene koje mogu uticati na životnu sredinu.

Tokom 2012. godine Hemofarm je nabavljao isključivo „ozone-friendly“ freone za potrebe rada kompresorskih stanica i klima-uređaja.

U toku 2012. godine Hemofarm je nabavio 669 kg ovog gasa. Prednost novonabavljenih freona jeste u tome što u slučaju akcidenta dolazi do neuporedivo manjeg štetnog uticaja na životnu sredinu u donosu na freone koji nisu „ozone-friendly“.

Upravljanje vodom

Kako bi se dodatno racionalizovala potrošnja vode, Hemofarm je u svom vršaćkom postrojenju izgradio sistem snabdevanja vodom za sopstvene potrebe iz arteskog bunara. Tokom izgradnje posebna pažnja posvećena je istraživanju kako ovaj zahvat ne bi imao uticaja na sistem za javno snabdevanje vodom u Vršcu i okolini. Izgradnjom arteskog bunara u fabričkom krugu smanjeno je opterećenje koje proizvodni proces u pogonima ima na javni sistem snabdevanja vodom.

Odgovornost Hemofarma prema građanima lokalne zajednice, u ovom slučaju nesmetano snabdevanje vodom, dolazi na prvo mesto. Tako je arteški bunar potpuno nezavisan od javnog sistema snabdevanja vodom. Ukupna količina zahvaćene vode iz gradskog vodovoda je 331.312 m³, a iz arteskog bunara 9.106 m³. Znatno smanjenje količine vode koja se troši iz javne vodovodne mreže kao

posledica izgradnje arteskog bunara očekuje se u 2013. godini.

Kako tehnička para u Hemofarmu nigde nema kontakt sa proizvodom u procesu proizvodnje tehničke pare, sav kondenzat vraća se u kotlarnicu na ponovnu upotrebu. Time se, praktično, vrši kontinualna rekuperacija vode koja se koristi u procesu proizvodnje i upotrebe tehničke pare. Ukupna količina proizvedene tehničke pare u 2012. godini iznosila je 57.800 tona, a količina vode kojom se dopunjavao sistem kondenzata iznosila je 17.600 m³.

Za proizvodnju jedne tone tehničke pare u našim uslovima rada potrebno je 1,3 m³ vode. Tih 1,3 m³ vode sačinjeno je u sledećem odnosu: 77% dobijeno je recikliranjem vode/kondenzata, a 23% svežom vodom. Kada uopšte ne bi bilo ponovne upotrebe kondenzata, za proizvodnju 57.800 tona pare bilo bi nam neophodno ukupno 75.400 m³ vode. Pošto se kondenzat reciklira u navedenoj meri, nama je godišnje potrebno svega 17.600 m³ vode za dopunu sistema, a ukupna ušteda u upotrebi vode za proizvodnju pare je 57.800 m³ vode.

Tretman otpadne vode i njeno prečišćavanje je od suštinskog značaja za očuvanje zdrave životne sredine. Sve otpadne vode – tehnološke i sanitarne – ispuštaju se u gradsku kanalizacionu mrežu gde se zbirno tretiraju i prečišćavaju, te na kraju ispuštaju u Vršački kanal. Monitoring i izveštavanje o kvalitetu vode ispuštene u Vršački kanal obavlja za taj posao nadležno javno komunalno preduzeće.

Kada je u pitanju atmosferska voda koja se odvodi odvojenim kanalizacionim sistemom u vršačkom proizvodnom pogonu, njen kvalitet utvrđuje ovlašćena nezavisna laboratorija. Treba napomenuti da je inicijativa kompanije da kontroliše kvalitet atmosferske vode pre njenog ispuštanja aktivnost koja nije u isto vreme i zakonska obaveza, već savesna odluka kompanije da vodi računa o životnoj sredini.

Hemofarm u 2012. godini nije imao kaznenih zakonskih sankcija po osnovu inspeksijskih nalaza i pregleda stanja u oblasti zaštite životne sredine.

Energija

Kao posledica povećanja obima proizvodnje, tokom 2012. godine došlo je do uvećanja potrošnje električne energije.

Year	Gas (m ³)	Electricity (KWh)
2011.	5,630,313	21,854,558
2012.	5,515,130	23,085,281

O izveštaju i principima izveštavanja

Principi izveštavanja

Kao osnova za pripremu i izradu Izveštaja korišćena su metodološka pravila i principi Global GRI standarda (G3.1). Kompanija je ovim izveštajem zadovoljila nivo B+.

Global Reporting Initiative (GRI) je neprofitna organizacija koja se zalaže za uspostavljanje održive globalne ekonomije, postavljajući smernice za sastavljanje Izveštaja o održivom razvoju. Ove smernice priznate su širom sveta i prihvatile su ih sve vodeće kompanije. Primena GRI smernica omogućava kompaniji da transparentno izvesti o učinku u četiri ključne oblasti održivog poslovanja – ekonomskoj, ekološkoj, socijalnoj i upravljačkoj. Pored profila kompanije, kao i broja indikatora, temelj našeg izveštaja zasniva se na sledećim principima:

Materijalnost

Izveštaj obuhvata sve one teme koje su važne zainteresovanim stranama.

Trudili smo se da u Izveštaj uvrstimo sve ekonomske, ekološke, socijalne i upravljačke teme i aktivnosti koje su imale uticaja na kompaniju, odnosno aktivnosti koje bi potencijalno uticale na mišljenje naših zainteresovanih strana, koristeći se različitim kvantitativnim i kvalitativnim faktorima. Proces određivanja prioritetnih tema u Izveštaju za 2012. godinu podrazumevao je usklađivanje potreba i interesa svih zainteresovanih strana sa strateškim prioritetima kompanije.

Inkluzivnost

Jedan od ciljeva kompanije Hemofarm je da stvori uslove za efikasan i dvosmeran dijalog sa svim zainteresovanim stranama i tako unapredi međusobne odnose i poboljša opšti nivo zadovoljstva poslovanjem kompanije. Izveštaj je samo jedan od načina na koji želimo da pokrenemo dijalog. Bitna komponenta ovih aktivnosti su i naša interna istraživanja stavova zaposlenih, potom godišnja istraživanja stručne javnosti – lekara i farmaceuta, veledrogerija i privatnih apoteka i istraživanja tržišta kojima se trudimo da razumemo na koji način naše poslovanje utiče na okolinu.

Baš iz tog razloga se unapred radujemo svim povratnim informacijama koje će čitateljke i čitaoci ovog izveštaja imati na njegov kvalitet i sadržaj.

Hemofarm je spreman da sve povratne informacije uzme u razmatranje kako bi se podigao kvalitet budućih izveštaja. Adresa elektronske pošte na koju nam možete poslati sve povratne informacije je svakododbro@hemofarm.com.

Održivost

Princip održivosti poslovanja predstavlja način na koji kompanija posmatra svoj dugoročni uticaj na okruženje i prezentuje svoje aktivnosti na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou.

Potpunost

Izveštaj pruža informacije i podatke zaključno sa 31. 12. 2012. godine, a gde je moguće prikazani su i uporedni podaci za prethodnu godinu. Finansijski i ekonomski pokazatelji preuzeti su iz konsolidovanog finansijskog izveštaja za Hemofarm a.d. za 2012. godinu, a odnose se na aktivnosti kompanije u Srbiji, izuzimajući povezana pravna lica u Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i Rumuniji, kao i Hemofarm Šabac d.o.o.

Uravnoteženost

Uravnoteženost zahteva predstavljanje kako pozitivnih, tako i negativnih aspekata i uticaja kompanije na održivost, čime se pruža nepristrasna i objektivna slika njenog učinka.

Objektivna slika učinka kompanije tokom 2012. godine, kada je reč o ekonomskoj, ekološkoj i društvenoj dimenziji, zasniva se na odgovorima na 41 indikator GRI metodologije, koji prezentuju sve informacije od značaja, bez obzira na njihove karakteristike.

Uporedivost

Uporedivost znači prikazivanje podataka na dosledan i kontinuiran način, kako bi se pružila mogućnost poređenja sa GRI standardima i drugim kompanijama.

Budući da je reč o prvom Izveštaju o održivom razvoju koji sastavlja Hemofarm a.d., nije moguće porediti ga sa prošlogodišnjim.

Tačnost

Tačnost podrazumeva pružanje adekvatnih kvalitativnih i kvantitativnih informacija, kao i stalno unapređivanje sistema za prikupljanje i analizu podataka. Gde nije bilo moguće prikupiti izvorne podatke, vršene su kalkulacije uz objašnjenje metodologije obračuna.

Blagovremenost

Blagovremenost podrazumeva doslednost u učestalosti izveštavanja i dužini perioda izveštavanja, čime se osigurava redovna dostupnost informacija i mogućnost donošenja adekvatnih i pravovremenih odluka u vezi sa kompanijom i njenim poslovanjem.

Jasnoća

Jasnoća podrazumeva prezentovanje informacija na pregledan, jednostavan i jasan način, čime se osigurava pristupačnost informacija.

Glavna težnja kojom smo bili vođeni prilikom izrade Izveštaja za 2012. godinu jeste njegova dostupnost i razumljivost svim zainteresovanim stranama.

Pouzdanost

Pouzdanost podrazumeva prikupljanje, beleženje, sastavljanje, analiziranje i objavljivanje informacija na način koji se može podvrgnuti proveru i koji potkrepljuje kvalitet i materijalnost informacije.

Oslanjajući se na standarde i zahteve svetski priznate metodologije GRI, verifikaciju ovog izveštaja sprovela je revizorska kuća KPMG d.o.o. Beograd.

The background of the image is a sheet of lined paper with handwritten notes and sketches in blue ink. The notes are somewhat illegible but appear to be in Cyrillic script. There are several lines of text, some with checkmarks. Below the text, there are several sketches, including what looks like a stylized building or structure with a pointed roof, and some abstract lines and shapes. The overall tone is light blue and the text is centered.

Posvećeni vama za svako dobro

Izveštaj o održivom razvoju 2012.

12
TU 6
ASTANUKA

Gri
indikator

Handwritten notes in blue ink, including the word "Fungsi" and "Bau".

Gri tabela indikatora

GRI Indeks		
1	STRATEGIJA I ANALIZA	STRANA
1.1.	Uvodna reč Odbora direktora	5
1.2.	Opis ključnih uticaja, rizika i mogućnosti	5
2. PROFIL KOMPANIJE		
2.1	Naziv Kompanije	12
2.2	Osnovni brendovi, proizvodi i usluge	12
2.3.	Operativna struktura organizacije, uključujući glavna odeljenja	12
2.4.	Lokacija sedišta Kompanije	12
2.5.	Broj zemalja u kojima organizacija posluje	13
2.6.	Pravna forma i priroda vlasništva	12,28
2.7.	Tržišta na kojima Kompanija posluje	13
2.8.	Veličina Kompanije	12,13
2.9.	Značajne promene u periodu izveštavanja	
2.10.	Nagrade primljene u periodu izveštavanja	23
3. PARAMETRI IZVEŠTAJA		
3.1.	Period izveštavanja	uvod
3.2.	Datum poslednjeg izveštaja	uvod
3.3.	Ciklus izveštavanja	uvod
3.4.	Kontakt za pitanja u vezi s izveštajem ili njegovim sadržajem	uvod
3.5.	Metodologija izrade izveštaja, materijalnost i određivanje sadržaja izveštaja	uvod
3.6.	Granice izveštaja	uvod
3.7.	Naveći sva posebna ograničenja o delokrugu ili granici izveštaja	84
3.8.	Osnova za izveštavanje o zajedničkim Kompanijama	84
3.9.	Tehnike merenja podataka i osnove na kojima su rađeni proračuni	83-85
3.10.	Objasniti eventualne korekcije podataka iz prethodne godine	
3.11.	Izmene u odnosu na prethodni izveštaj koje se tiču granica, opširnosti ili metoda merenja uključujući polazne podatke i tehnike na osnovu kojih su vršene procene koje se tiču kompilacije indikatora i drugih informacija u izveštaju. Objasniti svaku odluku ukoliko se ne primeni GRI Protokol indikatora ili se značajnije odstupi od njega.	
3.12.	GRI Indeks	88
3.13.	Izveštaj revizora	94
4. UPRAVLJANJE, OBAVEZE I UKLJUČENOST STEJKHOLDERA		
4	UPRAVLJANJE	STRANA
4.1.	Opisati najvišu funkciju i organizaciju najviših upravljačkih tela u Kompaniji	28
4.2.	Da li Generalni direktor najvišeg upravljačkog tela ujedno ima i izvršnu funkciju	28
4.3.	Za organizaciju koje imaju jedinstvenu strukturu uprave, navesti broj i pol članova najvišeg upravnog tela	7
4.4.	Mehanizam za akcionare i zaposlene za pružanje preporuka ili smernice najvišem upravnom telu	20,71
4.5.	Povezanost između nadoknada za bord i viši menadžment i performansi Kompanije	28

4.6.	Sprečavanje sukoba interesa	25
4.7.	Procedure za imenovanje članova borda	28
4.8.	Interno razvijene izjave o misiji ili vrednostima, kodeksima ponašanja i principima relevantnim za ekonomsku, ekološku i socijalnu performansu	16,17
4.9.	Kako nadzorni organ kontroliše upravljanje održivošću	28
4.10.	Postupci za ocenu sopstvene performanse najvišeg upravnog tela, naročito u vezi sa ekonomskom, ekološkom i socijalnom performansom	28
OBAVEZE PREMA STEJKHOLDERIMA		
4.11.	Izjava Kompanije da posluje u skladu sa Članom 15. Rio principa.	29
4.12.	Eksterno izrađene ekonomske, ekološke i socijalne povelje, principi i druge inicijative na koje se organizacija obavezuje ili koje podržava	25
4.13.	Članstvo u udruženjima	22
UKLJUČENOST STEJKHOLDERA		
4.14.	Lista uključenih stekholdera	20
4.15.	Proces za definisanje stekholdera	83
4.16.	Pristup uključivanju stekholdera	83
4.17.	Glavne teme koje su stekholderi pokrenuli	83
OBLASTI I INDIKATORI		
EC	EKONOMIJA	STRANA
EC 1	Direktna ekonomska vrednost stvorena i distribuirana, uključujući prihode, operativne troškove, nadoknade zaposlenima, donacije i ostala ulaganja u zajednicu, neraspoređena zarada, i plaćanja davaocima kapitala i vladama.	32
EC 4	Značajna finansijska pomoć primljena od vlade. Tokom 2012. godine Kompanija nije primila značajnu finansijsku pomoć od vlade, izuzev poreskog kredita za investicije u osnovna sredstva koju država dodeljuje svim kompanijama kako bi se motivisala dodatna ulaganja u privredu Republike Srbije.	66
EC 5	Odnos najniže plate u Kompaniji i zakonom propisane minimalne zarade na značajnim lokacijama	66
EC 8	Razvoj i uticaj infrastrukturnih ulaganja i usluga pruženih prvenstveno za javnu korist kroz komercijalno ili „pro bono“ angažovanje ili u naturi.	58
EN	EKOLOGIJA	
EN 3	Direktna potrošnja energije od strane primarnog energetskog izvora	82
EN 4	Indirektna potrošnja energije od strane primarnog energetskog izvora	82
EN 8	Ukupna količina zahvaćene vode po izvorima	81
EN 9	Izvori vode koji su značajno pogođeni zahvatom vode	81
EN 10	Procenat i ukupna zapremina ponovno upotrebljene ili reciklirane vode	82
EN 21	Ukupno ispuštanje vode po kvalitetu i destinaciji	81
EN 22	Ukupna težina otpada po vrsti i načinu odlaganja	79
EN 24	Količina transportovanog, uvezenog, izvezenog ili tretiranog otpada koji se smatra opasnim po aneksu bazelske konvencije I, II, III, and VIII i procenat otpada koji je transportovan međunarodno	79
EN 25	Naziv, veličina, status zaštite i ekološki značaj voda koje su pogođene ispuštanjem vode iz organizacije	81
EN 28	Novčana vrednost značajnih kazni i ukupan broj nenovčanih sankcija zbog neusaglašenosti sa ekološkim zakonima i propisima	82

Gri tabela indikatora

RADNA PRAVA		
LA 1	EKONOMIJA	STRANA
LA 1	Ukupna radna snaga po vrsti zaposlenja, ugovoru o radu i regionu, rasčlanjeno po polu	67
LA 2	Ukupan broj i stopa fluktuacije zaposlenih po starosnoj grupi, polu i regionu	67
LA 3	Beneficije osigurane zaposlenima sa punim radnim vremenom	69
LA 4	Procenat zaposlenih koji su pokriveni kolektivnim pregovaranjima i sporazumima	69
LA 5	Minimalni otkazni rok(ovi) u vezi sa značajnim radnim promenama, uključujući i to da li je on naveden u kolektivnim sporazumima	69
LA 7	Stope povreda, profesionalnih bolesti, izgubljenih dana i apsentizma (izostajanja sa posla), i broj smrtnih slučajeva vezanih za rad po regionu i polu. U Kompaniji nema zaposlenih sa dijagnostifikovanim profesionalnim oboljenjima	74
U Kompaniji nema zaposlenih sa dijagnostifikovanim profesionalnim oboljenjima		
LA 8	Programi obrazovanja, obuke, savetovanja, prevencije i kontrole rizika uvedeni kako bi se pomoglo članovima radne snage, njihovim porodicama ili članovima zajednice u vezi sa ozbiljnim bolestima posla	68,71,76
LA 12	Procenat zaposlenih koji prima redovne ocene o performansi i razvoju karijere, po polu	70
LA 15	Odnos osnovne zarade i naknada između žena i muškaraca prema poslu koji obavljaju	66

LJUDSKA PRAVA		
HR		STRANA
HR 4	Ukupan broj slučajeva diskriminacije i preduzete mere	68
HR 5	Identifikovane operacije i značajni isporučioći kod kojih prava korišćenja slobode udruživanja i kolektivnog pregovaranja mogu biti kršena, ili postoji značajan rizik za to, i mere koje su preduzete za podržavanje tih prava.	69
HR 6	Delatnosti prepoznate kao one koje u značajnoj meri podležu opasnosti od slučajeva dečijeg rada i preduzete mere	66
HR 7	Operacije i značajni isporučioći koji su identifikovani kao oni koji imaju značajan rizik za incidente prinudnog ili obaveznog rada, i mere koje su preduzete da doprinesu eliminisanju svih oblika prinudnog ili obaveznog rada.	66
HR 9	Ukupan broj slučajeva kršenja prava manjina	
Tokom 2012. godine nije bilo zabeleženih slučajeva kršenja prava manjinskog stanovništva		

SO	LOKALNA ZAJEDNICA	STRANA
EKONOMIJA		
SO 2	Procenat i ukupan broj poslovnih jedinica koje su analizirane za rizike koji se odnose na korupciju.	25
SO 4	Mere koje su preduzete kao odgovor na slučajeve korupcije. Tokom 2012. godine nije bilo zabeleženih slučajeva korupcije	
SO 6	Ukupna vrednost finansijskih doprinosa i doprinosa u naturi političkim partijama, političarima i odgovarajućim institucijama od strane države. Tokom 2012. godine Kompanija nije učestvovala u finansiranju političara, političkih partija niti povezanih institucija	
SO 7	Ukupan broj pravnih postupaka pokrenutih zbog anti-konkurencijskog, anti-monopolskog i kartelskog ponašanja i njegovih posledica	51
SO 8	Novčana vrednost značajnih kazni i ukupan broj nenovčanih sankcija zbog neusaglašenosti sa zakonima i propisima. Tokom 2012. godine nije bilo značajnih kazni zbog neusaglašenosti sa zakonima i propisima	

PR	ODGOVORNOST ZA PROIZVOD	STRANA
EKONOMIJA		
PR 1	Faze veka trajanja u kojim su uticaji proizvoda i usluga na zdravlje i bezbednost procenjeni radi poboljšanja, i procenat značajnih kategorija proizvoda i usluga koji podležu takvim procedurama.	50
PR 3	Vrsta podataka o proizvodu/usluzi definisanih kompanijskim pravilima i procedurama i procenat značajnih proizvoda i usluga podložnih takvim informativnim zahtevima	39
PR 4	Ukupan broj slučajeva nepridržavanja zakona i dobrovoljnih kodeksa u vezi sa adekvatnim obeležavanjem proizvoda po vrsti i ishodu. Tokom 2012. godine nije bilo slučajeva neadekvatnog obeležavanja proizvoda	
PR 5	Prakse vezane za zadovoljstvo kupaca, uključujući rezultate istraživanja zadovoljstva kupaca	52
PR 6	Programi za pridržavanje zakona, standarda i dobrovoljnih kodeksa koji se odnose na marketinške komunikacije, uključujući reklamiranje, promociju i sponzorstvo	25,29
PR 7	Nepridržavanje propisa i dobrovoljnih kodeksa u vezi sa marketinškim komunikacijama, uključujući oglašavanje, promociju i sponzorstva Tokom 2012. godine nije bilo slučajeva nepridržavanja propisa i i dobrovoljnih kodeksa u vezi sa marketinškim komunikacijama, uključujući oglašavanje, promociju i sponzorstva	
PR 8	Ukupan broj osnovanih žalbi u vezi sa povredama privatnosti kupaca ili gubitkom ličnih podataka o kupcu	49
PR 9	Novčana vrednost značajnih kazni za neusaglašenost sa zakonima i propisima u vezi sa nabavkom i korišćenjem proizvoda i usluga. Tokom 2012. godine nije bilo značajnih kazni za neusaglašenost sa zakonima i propisima u vezi sa nabavkom i korišćenjem proizvoda i usluga	

Posvećeni vama za svako dobro

Izveštaj o održivom razvoju 2012.

PROPI SI II

- KONTROLA ROBE -
- OSTALI PROPISI -

PROPI SI I

- CARINSKI -
- SPOLINOTRGOVINSKI -
- DEVIZNI -

Izveštaj nezavisnog
revizora

KPMG d.o.o. Beograd
Kraljice Natalije 11
11000 Belgrade
Serbia

Telephone: +381 11 20 50 500
Fax: +381 11 20 50 550
E-mail: info@kpmg.rs
Internet: www.kpmg.rs

Izveštaj o ograničenom pregledu „Izveštaja o održivom razvoju 2012.“

VLASNICIMA

HEMOFARM A.D., VRŠAC

Obim angažovanja i odgovornost

Izvršili smo pregled Izveštaja „Izveštaj o održivom razvoju 2012.“ („Izveštaj“) za Hemofarm a.d., Vršac („Društvo“). Rukovodstvo je odgovorno za pripremu Izveštaja u skladu sa smernicama G3.1 Inicijative o Globalnom Izveštavanju (*GRI - „Global reporting Initiative“*), kao što je navedeno u odeljku „O izveštaju i principima izveštavanja“. Rukovodstvo je takođe odgovorno za definisanje ciljeva Društva u pogledu rezultata i izveštavanja o održivom razvoju, uključujući identifikovanje zainteresovanih strana i materijalno značajnih pitanja, kao i za kreiranje i održavanje odgovarajućeg upravljanja učinkom i sistema interne kontrole iz kojih se generišu informacije o učinku. Naša odgovornost je da izdamo ovaj Izveštaj na osnovu našeg pregleda.

Obavljeni postupci

Obavili smo naše postupke u skladu sa kriterijumima ustanovljenim za preglede koji su definisani „Međunarodnim standardom za angažmane uveravanja 3000 – angažmani uveravanja koja nisu revizija ili pregled istorijskih finansijskih informacija (*ISAE 3000*)“ izdatog od strane Međunarodnog komiteta za revizorske i računovodstvene standarde (*IAASB*). Standard zahteva ispunjenje relevantnih etičkih zahteva (Etički kodeks za profesionalne računovođe izdat od strane Međunarodne federacije računovođa - *IFAC*), uključujući zahteve nezavisnosti, planiranja i obavljanja angažmana sa ciljem sticanja ograničenog uveravanja da izveštaj ne sadrži materijalno značajne greške. Angažovanje na ograničenom pregledu Izveštaja se sastoji od ispitivanja, prevashodno lica koja su zadužena za pripremu informacija prikazanih u Izveštaju, i primene analitičkih i drugih procedura za prikupljanje dokaza, u zavisnosti od potrebe.

Te procedure obuhvataju:

poređenje informacija i podataka prikazanih u odeljku „Najznačajniji finansijski pokazatelji“ Izveštaja, sa uporednim informacijama i podacima prikazanim u pojedinačnim finansijskim izveštajima Društva na dan i za godinu koja se završava 31. decembra 2012. godine, na koje je revizor izdao izveštaj 20. jun 2013. godine u skladu sa relevantnim Zakonom o računovodstvu i reviziji Republike Srbije;

- analizu načina na koji funkcionišu osnovni procesi generisanja, evidentiranja i upravljanja kvantitativnim podacima koji su prikazani u Izveštaju, a posebno smo obavili:

Hemofarm a.d, Vriac
Izveštaj o ograničenom pregledu
„Izveštaja o održivom razvoju 2012.“
31. decembar 2012. godine

- intervjue i diskusije sa rukovodstvom Društva, u cilju prikupljanja informacija o informacionim tehnologijama, sistemima računovodstva i izveštavanja koji se koriste u pripremi Izveštaja, o procesima i procedurama internih kontrola koje se koriste za prikupljanje, kombinovanje, obradu i prenos podataka i informacija kancelariji zaduženoj za pripremu Izveštaja;
 - analizu prateće dokumentacije na bazi uzorka koja se koristi u pripremi Izveštaja, u cilju potvrde efektivnosti procesa, njihove adekvatnosti u odnosu na opisane ciljeve, kao i da sistem interne kontrole pravilno upravlja podacima i informacijama uključenim u Izveštaj.
- analizu usklađenosti kvalitativnih informacija uključenih u Izveštaj sa smernicama pomenutim u stavu Obim angažovanja i odgovornost, kao i opštoj konzistentnosti, posebno u smislu strategije i politike održivog razvoja i određivanja materijalnih pitanja za svaku kategoriju zainteresovanih strana;
 - analizu procesa učesća zainteresovanih strana sa stanovišta korišćenih metoda i kompletnosti učesnika, a na osnovu uvida u zapisnike sa sastanaka ili putem svih drugih dostupnih informacija o identifikovanim suštinskim elementima;
 - dobijanje pisma o prezentaciji potpisanog od strane pravnog zastupnika Društva o usklađenosti Izveštaja sa smernicama pomenutim u stavu Obim angažovanja i odgovornost, kao i o pouzdanosti i kompletnosti informacija i podataka koji su u njemu sadržani.

Pregled podrazumeva manji nivo angažovanja od revizije koja se obavlja u skladu sa standardom *ISAE 3000* i stoga pruža niži nivo uveravanja u cilju da bi došli do saznanja o svim značajnim pitanjima i događajima koje bi identifikovali u toku revizije.

Mišljenje

Na osnovu obavljenih procedura, nismo došli do saznanja koja bi ukazivala da Izveštaj Društva nije pripremljen, po svim materijalno značajnim pitanjima, prema G3.1 Smernicama Globalne inicijative, kao što je navedeno u odeljku „O izveštaju i principima izveštavanja“.

Kao što je naznačeno od strane rukovodstva u odeljku „O izveštaju i principima izveštavanja“ Izveštaja, Društvo namerava da nastavi sa proširenjem opsega izveštavanja u Izveštaju kroz dodatnu standardizaciju postojećih procedura za prikupljanje informacija i podataka.

Beograd, 19. novembar 2013. godine

KPMG d.o.o. Beograd

James Thornley
Partner

Hemofarm A.D.

Beogradski put bb, 26300 Vršac
tel: +381 13 803 100

Poslovni centar Hemofarm A.D.
Prote Mateje 70, 11000 Beograd
Tel: +381 11 381 1200

e-mail: svakodobro@hemofarm.com

Ovaj izveštaj štampan je na papiru
proizvedenom u skladu sa odgovornim
upravljanjem šumama.